

TÁRSADALOMTUDOMÁNY

HORNYÁK SZABOLCS

A MAGYAR SZÉLSŐBALOLDAL A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN

Írásom témája a rendszerváltás utáni magyar szélsőbaloldal története. A rendszerváltás utáni történetükkel még egyetlen könyv vagy tanulmány sem foglalkozott, de a 19. századtól napjainkig terjedő összefüggő és áttekintést nyújtó mű sem született a témáról. Munkámmal arra teszek kísérletet, hogy én legyek az első, aki a rendszerváltás utáni szélsőbaloldalt pontosan bemutassa.

Mielőtt rátérnék témámra, fontosnak tartom a fogalmakat tisztázni. Mi a bal- és jobboldal, mi a szélsőbaloldal, mi a kommunizmus és mik a történelmi előzményei. Fontos, hogy foglalkozzak röviden a rendszerváltás előtti magyar szélsőbaloldallal is.

A politikatudomány a pártokat jobb- és baloldalra sorolja attól függően, hogy milyen értékrendet vallanak.¹ Ennek a rendezésnek a történelmi előzménye a francia forradalomig vezethető vissza. A francia törvényhozásban a jobb oldalon ültek a hagyományos berendezkedés, a rend és a monarchia támogatói. Velük szemben a bal oldalon foglaltak helyet a forradalom és a köztársaság hívei.²

Általánosságban a baloldalt a haladásban való hit és az egyenlőség eszméje jellemzi. A baloldali pártok programjukban építenek a jóléti államra és támogatják az állam gazdasági beavatkozását. A baloldali gondolatok szélsőséges formájukban ideológia elkötelezettség és osztály alapon különböztetik meg az egyéneket, a kommunista diktatúrákban az állampárthoz való tartozás biztosított előjogokat.³

A szocializmus kifejezés a latin *sociare* igéből származik, aminek jelentése: megosztani valamit. Az ideológia jellemzője, hogy a magántulajdon helyett a kollektív (állami, szövetkezeti) tulajdont támogatja, hangsúlyozza a szolidaritást és az igazságot. Általában egyház és hagyomány ellenes eszmerendszer, legfontosabb értéke az egyenlőség. A piacgazdasággal szemben az átfogó gazdasági tervezést pártolja.⁴ Valószínűleg Pierre Leroux használta először a „szocializmus” elnevezést 1833-ban vagy 1834-ben, tehát Franciaországban születhetett a kifejezés.⁵

Maga a szocializmus nem modern kori „találmány”, a történelem során először az ókori Görögországban bukkant fel a teljesen egyenlőségen alapuló, egalitárius társadalom eszméje. Hészoidosz a Kr. e. 7. században írott *Munkák és napok* című versében ostromozta a magántulajdont és egy soha nem létező boldog aranykort dicsőített. Platón az *Államban* a problémák legfőbb okának a magántulajdont jelölte meg. Később pedig felvázolt egy lényegében kommunisztikus államot, ahol az emberek megosztják a javukat egymással.⁶

¹ Pupek Emese-Vass László: *A politikatudomány alapjai*. Századvég Kiadó, Budapest, 2009. 93.

² Gallai Sándor-Török Gábor: *Politika és politikatudomány*. Aula Könyvkiadó, Budapest, 2003. 92.

³ Gallai Sándor-Török Gábor: *Politika és politikatudomány*. Aula Könyvkiadó, Budapest, 2003. 92.

⁴ Hahner Péter: *A modern politikai irányzatok kialakulása* http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_modern_politikai_iranyzatok_kialakulasa/

⁵ Hahner Péter: *100 történelmi tévhit – avagy amit biztosan tudsz a történelemről - és mind rosszul tudod...* Animus Kiadó, Budapest, 2016. 239. oldal

⁶ Pipes, Richard : *A kommunizmus*. Európa Könyvkiadó, Budapest 2004. 7–8.

Az újkorban alkottak egyenlőségen alapuló és magántulajdon nélküli, kommunisztikus utópiákat. Morus Tamás VIII. Henrik kancellárja volt, „Utópia” c. könyvével az első ilyen témája mű megalkotója az újkorban. Őt követte Campanella „Napállama” és a sor még hosszan folytatható lenne. Ezekben közös vonás volt, hogy az egyéneket teljesen alá vetik a társadalomnak és nem létezik bennük magántulajdon.⁷

Évszázadokon át irodalmi műfajként létezett az egyenlőségen alapuló utópia, egyfajta álomként, amit más időben és helyen lehetne megvalósítani. Komoly változást a francia forradalom hozott el: innentől már egy valóban megvalósítható programnak tűnt. Ennek magyarázata, hogy a felvilágosodás erősítette a szegények iránti együttérzést, egyes gondolkodók mindenkit polgártársnak neveztek.⁸

Az első politikus, aki mozgalmával a magántulajdon teljes felszámolását tervezte, a francia François Noël Babeuf volt, akit a történészek a történelem „első kommunistájának” neveznek. Babeuf kidolgozta a pénz, a magántulajdon és a kereskedelem felszámolását, majd titkos társaságot szervezett Egyenlősítők Társasága néven, hogy megdöntsék a francia kormányt, de végül letartóztatták és kivégezték 1797-ben.⁹

A 19. század elején tűntek fel az utópista szocialisták, akik egy tökéletesen működő, ideális rendszert és államot vázoltak fel, amelyben a magántulajdon erősen korlátozott vagy nem létezik, helyette a közösségi tulajdon a fontos. A legismertebb utópista szocialisták Robert Owen, Charles Fourier és Saint-Simon voltak. Elméleteiket igyekeztek a gyakorlatban is megvalósítani, ám ezek néhány év alatt mindig elbuktak.¹⁰

Karl Marx és Friedrich Engels a 19. század közepén alkották meg a „tudományos” szocializmust. Marx szerint a történelemben az elnyomó és az elnyomott osztályok állnak egymással harcban. Ez a küzdelem a kapitalizmusban még élesebb lett, a munkásokat pedig kizsákmányolják a tőkésék. Ez végül forradalomhoz fog vezetni és megbukik a kapitalizmus.¹¹

Elméletükkel azt akarták bizonyítani, hogy a tökéletesen egalitárius, egyenlőségen alapuló társadalmi berendezkedés nemcsak kívánatos és megvalósítható, hanem a gazdaság természetes fejlődése következtében elkerülhetetlen. Marx–Engels szerint a kapitalizmust szocializmus követi; teóriájukat evolúciós elmélettel támasztották alá.¹²

Hahner Péter neves történész fogalmazza meg, hogy „a szocializmus nem a munkásosztály ideológiája, nem a fejlett kapitalizmus problémáira adott válasz, hanem a nagy francia forradalom politikai és ideológiai hagyományából kinőtt eszmerendszer, amelyet értelmiségi forradalmárok terjesztettek el”.¹³

A tudományos szocializmus hatására alakult ki a szociáldemokrácia és a kommunizmus. Előbbi a forradalom helyett békés eszközökkel akarta elérni az osztály nélküli társadalmat, majd a második világháborút követően teljesen szakított a marxizmussal.

A kommunizmus viszont továbbra is a forradalmat és az erőszakos hatalomátvételt helyeselte, az osztály nélküli társadalmat a munkásosztály alkotta élcsapat vezeté-

⁷ Pipes, Richard: A kommunizmus. Európa Könyvkiadó, Budapest 2004. 9.

⁸ Hahner Péter: 100 történelmi tévhit... Animus Kiadó, Budapest, 2016. 238.

⁹ Hahner Péter: Franciaország története. Műszaki, Budapest, 2003. 155.

¹⁰ Pupek Emese-Vass László: A politikatudomány alapjai. Századvég Kiadó, Budapest, 2009. 35–36.

¹¹ Pupek Emese-Vass László: A politikatudomány alapjai. Századvég Kiadó, Budapest, 2009. 36.

¹² Pipes, Richard: A kommunizmus. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2004. 13–14.

¹³ Hahner Péter: 100 történelmi tévhit... Animus Kiadó, Budapest, 2016. 239.

sével kívánta elérni. Az ideológia az orosz forradalom után bontakozott ki a gyakorlatban. Lenin a marxi nézettel szemben azt hirdette, hogy egy országon belül is megvalósítható a kommunizmus; Oroszországban meg is szervezte a kommunista pártot és diktatúrát.

A szociáldemokrata párt 1919 márciusában tartott kongresszusán vette fel az Oroszországi Kommunista Párt nevet, amely évtizedekig uralta állampártként a polgárháború után megalakuló Szovjetuniót. A kommunizmus először Oroszországban valósult meg, de a világ számos pontján másolták a szovjet rendszert, 1989 után azonban néhány kivételtől eltekintve mindenhol megbukott, köztük az első kommunista államban, Oroszországban is.¹⁴

A kommunizmusnak 100 millió halálos áldozata volt, bár a számok sokszor vita tárgyát képezik.¹⁵ Az mindenesetre tény, hogy a kapitalizmus minden válságát képes volt megoldani, szemben a korlátozott és merev kommunizmussal, amely néhány évtized alatt elbukott. Marx jóslataiban nagyrészt tévedett, a kommunizmus eszmei alapja hibásnak bizonyult. A kommunizmus a valójában soha nem létező, idealizált aranykort szerette volna elhozni az emberiségnek, helyette a zsarnokság és a szolgaság társadalmát hozta létre.

1. A szélsőbaloldal a kiegyezéstől a rendszerváltásig

A dualizmus korában (1867–1918) a pártokat aszerint sorolták be jobb- és baloldalra, hogy hogyan viszonyultak a kiegyezéshez és a dualista rendszerhez. A fennálló viszonyokat elfogadó és támogató pártok voltak jobboldaliak, a kiegyezés kritikusai a baloldaliak. A kiegyezést elutasító, függetlenség párti erők voltak szélsőbaloldaliak.¹⁶

Ilyen értelemben vett szélsőbaloldali pártok voltak az Irányi Dániel, Kossuth Ferenc, Mocsáry Lajos, Madarász József nevével fémjelzett 48-as és függetlenségi pártok, amelyek a korszakban többször egyesültek és szétestek illetve nevet váltottak. Az első közülük a 48-as párt vagy más néven Országos 48-as párt, amelyet szélsőbalnak is neveztek.

1868-as programjukban nincs szó munkásokról, marxizmusról vagy osztályharcról, a párt elutasította a dualista közös ügyeket és a közös minisztériumokat. Követelte az 1848-as törvények visszaállítását és elismerte a nemzetiségek egyenlőségét. A korszakban a többi függetlenségi és 48-as párt is hasonló programokkal lépett színre, fő jellemzőjük a dualista rendszer elutasítása volt, ideológiailag nem voltak szélsőbaloldalinak.¹⁷

Az első ténylegesen szélsőbaloldali és az egalitárius társadalmat erőszakos úton megvalósítani kívánó párt a Kommunista Magyarországi Pártja (KMP) volt. A pártot az Oroszországból hazatért magyar hadifoglyok és a Korvin Ottó, Szabó Ervin, Hevesi Gyula és Kassai Gyula körül csoportosuló forradalmi szocialisták, galileisták, anarchisták és avantgárd művészek alapították 1918. november 24-én Budapesten. A vezetője Kun Béla volt. A párt bázisát a hadifogságot megjárt katonák, a hadirokkantak, a munkanélküliek és a fővárosi munkásság adta.¹⁸

¹⁴ Pupek Emese-Vass László: A politikatudomány alapjai. Századvég Kiadó, Budapest, 2009. 36–37.

¹⁵ Courtois, Stéphane et al: A kommunizmus fekete könyve. Nagyvilág Kiadó, Budapest, 2000. 14.

¹⁶ Magyarországi politikai pártok lexikona 1846–2010. Szerk.: Vida István. Gondolat, Budapest, 2011. 22–23.

¹⁷ Az 1848-as Párt programja. In: Magyarországi pártprogramok 1867–1919. Szerk.: Mérei Gyula - Pölöskei Ferenc. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 93–94.

¹⁸ Hatos Pál: Rosszfiúk világforradalma. Múlt-Kor, Tavaszi, 2019. 50.

A KMP vezetőit egy február 20-i erőszakos tüntetés után letartóztatták. A börtönben Kun Béla zavartalanul tárgyalta a szociáldemokrata párt balszárnyával. A Vix-jegyzék átadása után egy nappal, március 21-én megállapodtak a szociáldemokrata és a kommunista vezetők a két párt egyesüléséről, így jött létre a Magyarországi Szocialista Párt. A szociáldemokraták alárendelték magukat a kommunistáknak, akik így puccszerűen ragadták magukhoz a hatalmat, a kormányt Forradalmi Kormányzótanácsnak nevezték, Károlyi Mihály köztársasági elnök pedig külföldre távozott.¹⁹

Kezdetét vette a 133 napon át fennálló tanácsköztársaság, amely az első szélsőbaloldali rezsim volt az ország történetében. A honvédő háború és a jóléti intézkedések (ingyenes általános iskolai oktatás, 8 órás munkanap, munkáscsaládok lakáshoz való juttatása) rövid időre növelték a rendszer népszerűségét, de a földosztás elmaradása, az erőszakos államosítás, a vörösteror, az egyházak és a hagyományok elleni intézkedések a társadalom többségét a kommunista hatalom ellen hangolta.

A lázadásokat, parasztfelkeléseket ugyan mindvégig letudta verni a karhatalom, de végül a belső támogatottság megrogyása és a vörös hadsereg demoralizálódása a Clemenceau-jegyzék elfogadása miatt a Tanácsköztársaság bukásához vezetett. A kommunisták augusztus elsején mondtak le hatalomról, a 133 napos regnálásuk pedig a történelmi emlékezet nem túl fényes időszakai közé került.²⁰

A Horthy-korszakban a szociáldemokrata párt legálisan működhetett a Bethlen-Peyer paktumnak köszönhetően, a kommunista mozgalmat, pártot viszont betiltották. A rendtörvényt (1921. III. tc.) egyébként nemcsak a szélsőbaloldal, hanem a szélsőjobboldal ellen is felhasználták a korszakban.²¹

A kommunista párt így illegálisban működött, 1922-ben szerveződött újjá és háromnegy tagból álló sejtekből épült fel. Igyekeztek befolyást szerezni a szakszervezetekben és a szociáldemokrata pártban, a kommunista eszméket terjesztették. Anyagi fedezetét a Komintern biztosította, kongresszusait Bécsben és a Szovjetunióban tartotta. Az illegális kommunista párt tagjait Magyarországon a hatóságok üldözték, a Szovjetunióban élő magyarországi kommunistákat a sztálini terror tizedelte meg.²²

A kommunistáknak két fedőpártja is a volt a korszakban. Az egyik az 1925. április 14-én megalakult Magyarországi Szocialista Munkáspárt. A pártot a szociáldemokraták belső ellenzéke hozta létre, a távozók kapcsolatot tartottak fent a kommunista emigrációval is. A párt csak néhány évet élt meg: 1928-ban betiltották, vezetőit letartóztatták és később kivégezték. Programjukban az osztályharc megszervezése volt hangsúlyos elem.²³

A másik kommunista fedőpárt a Békepárt volt, amely 1943 júliusában alakult meg és 1944 szeptemberéig működött a második világháború alatt. A párt röpiratokban terjesztette nézeteit, programjának a lényege, hogy Magyarország forduljon szembe Hitlerrel és kössön különbékét a szövetségesekkel. Osztályharc és hasonló retorikai fogások nem szerepeltek a röpiratban.²⁴

¹⁹ Hatos Pál: Rosszfiúk világforradalma. Múlt-Kor, Tavasz, 2019. 51–53.

²⁰ Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris Kiadó, Budapest, 2005. 123–132.

²¹ Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris Kiadó, Budapest, 2005. 123–228.

²² Magyarország politikai pártok lexikona 1846–2010. Szerk.: Vida István. Gondolat, Budapest, 2011. 198–199.

²³ A Magyarországi Szocialista Munkáspárt elvi nyilatkozata és akcióprogramja. In: Magyarországi pártprogramok 1919–1944. Szerk.: Mérei Gyula - Pölöskei Ferenc. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 114–116.

²⁴ A Békepárt felhívása a magyar néphez. In: Magyarországi pártprogramok 1919–1944. 485–486.

A párt 1944 szeptemberében váltott nevet Kommunista Pártra, kiáltványában kevésbé markánsan szerepel az osztályharcos retorika, a „magyar népen évtizedeken át elősködő reakció” ugyan előfordul párszor, de a kommunista párt programjaihoz képest visszafogottabb stílusú. Kijelentik, hogy a kommunista párt programja minden becsületes magyar, sőt az egész nép programja. Hangsúlyozták a német csapatok elleni harcot és sokkal integratívabb a korábbi osztályharcot előtérbe helyező kommunista programokhoz képest.²⁵

A második világháborút követően néhány évig többpártrendszer volt Magyarországon. A pártok egyike volt a Magyar Kommunista Párt (MKP), amely részt vett a koalíciós kormányokban, a belügyminisztérium mindvégig a kommunisták kezében volt. A Szovjetunió háttértámogatásával fokozatosan leszalámították a kisgazdákat és a többi pártot, majd feloszlatták a társadalmi szervezeteket. Az MKP számíthatott a kriptokommunistákra is, akik más pártokba és szervezetekbe beépült kommunista ügynökök voltak. A szélsőbaloldali párt taglétszáma dinamikusan nőtt, 1945 májusában 150 ezer, októberben már 500 ezer tagja volt, ami 1947-re elérte a 700 ezer főt.²⁶

1948. június 12-én alakult meg a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) a kommunista párt és a szociáldemokrata párt egyesülésével. A fúziót ellenző szociáldemokratákat kizárták. Az MDP elnöke Szakasits Árpád, főtitkára és tényleges vezetője Rákosi Máttyás volt. Kezdetben több, mint 1 millió tagja volt, de tagrevíziót hajtottak végre – többnyire a volt szociáldemokratákat zárták ki – aminek következtében csökkent a létszám és 800-900 ezer fő között mozgott a korszakban. Centralizált, az államhatalommal szorosan összefonódott állampárt volt, amely minden szinten irányította az országot.²⁷

Az 1949-es választáson csak a Magyar Függetlenségi Népfront jelöltjei indulhattak, amely egy kényszerből létrehozott pártszövetség volt és az MDP volt a vezető ereje. Az új kommunista többségű országgyűlés elfogadta az új alkotmányt, kiépült Magyarországon is az egypártrendszer, kezdetét vette a Rákosi-rendszer, amelyben Rákosi és köre tejhatalmat gyakorolt 1956-ig, bár ez 1953 környékén átmenetileg megrendült. Az MDP volt a korszak kommunista állampártja.²⁸

Rákosi hatalma az 1956-os forradalom alatt bukott meg véglegesen. A forradalom heteiben kimondták az állampárt feloszlását és új pártot alakítottak, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) néven. Kádár nem sokkal később Moszkvába távozott és a szovjet csapatok élén tért vissza Magyarországra, a forradalmat és a szabadságharcot levertek. Kezdetét vette a puha diktatúrának számító Kádár-rendszer, ahol az MSZMP lett az irányító állampárt, vezetője Kádár János volt.

²⁵ A Kommunista Párt kiáltványa. In: Magyarországi pártprogramok 1919–1944. 490–495.

²⁶ Magyarországi politikai pártok lexikona 1846-2010. Szerk.: Vida István. Gondolat, Budapest, 2011. 296–298.

²⁷ Magyarországi politikai pártok lexikona 1846-2010. Szerk.: Vida István. Gondolat, Budapest, 2011. 290–291.

²⁸ Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris Kiadó, Budapest, 2005. 295–296.

2. A szélsőbaloldal a rendszerváltás után

A Munkáspárt létrejötte

1989-ben Magyarországon is lezajlott a rendszerváltás, megbukott a kommunizmus és addig az országot egyedül irányító állampárt, az MSZMP uralma végleg megszűnt.

A rendszerváltás érintette az állampártot is, ahol a tagság és vezetők két táborra oszlottak: az egyik „frakció” a régi elvek mentén, a kommunista ideológiát követve szeretett volna tovább politizálni, velük szemben a reformerek elfogadták a piacgazdaságot és a demokráciát. Ők a kommunizmust hátrahagyva a szociáldemokrata irányt támogatták.

A két irányzat hívei közül az MSZMP 1989. október 6. és 8. között lezajlott, úgynevezett önfeloszlató kongresszusán a reformerek kerültek többségbe. Kimondták egy új párt megalakítását, így a reformerek az MSZMP-ből létrehozták a Magyar Szocialista Pártot (MSZP). Az MSZMP hivatalos jogutódja az MSZP lett, így örökölte a pártvagyont és a tagság egy részét is. Az MSZP létrejöttével az MSZMP megszűnt, de az állampárt feloszlatását nem mondták ki. Az állampárt Marxista Egységplatformja október 9-én adta ki nyilatkozatát, ahol kijelentették, hogy nem szűnt meg az MSZMP.²⁹

Az átalakulást ellenzők Grósz Károly vezetésével újralakították az MSZMP-t. 1989. december 17-én tartották meg az újjászervezett MSZMP kongresszusát Budapesten, az Építők Szakszervezetének székházában. Elfogadták a párt szervezeti szabályzatát és megválasztották a vezetőit is. A párt elnöke Thürmer Gyula lett, aki azóta tölti be ezt a tisztséget, lényegében ő párt arca és napjainkban egyetlen ismert politikusa. A párt jelképe 1993-ig a vöröscsillag és a sarló-kalapács volt, de ezeket tiltott önkényuralmi jelképnek minősítették, így kénytelenek voltak lecserélni.³⁰

A párt 1990 márciusában adta közre programját, amelyet a szervezet lapja, a Szabadság közölt. Itt az MSZMP magát korszerű marxista pártnak nevezi, amely a baloldali szociáldemokrata és a kommunista hagyományok folytatója. Elutasítja a kapitalista társadalmi berendezkedést, deklarálja, hogy tiszteli az alkotmányt és önmagát demokratikus pártnak tartja. Fontos még, hogy vállalja a történelmi múltat és elismeri a Kádár-rendszer „vívmányait” is, az állampárt és a kommunista mozgalom örökösének tartja magát. A program alapvetően a dolgozókra, a kis keresetűekre, nyugdíjasokra és a családokra koncentrált, a magas jövedelműek megadóztatását követelik benne. Vegyes tulajdonú gazdaságot szeretnének, tehát a közösségi tulajdont hangsúlyozzák, amelyekben a dolgozók ellenőriznék a termelést.³¹

Az 1990-es országgyűlési választásokon a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) az országos listán 3,68%-os eredményével (180 889 szavazat) közel kerültek az akkor 4%-os parlamenti bejutási küszöbhez.³²

A Munkáspárt és az MSZP folyamatosan rivalizált egymással, ugyanakkor alkalmi együttműködések is létrejöttek. Támogatta a taxisblokádót, részt vett a Demokratikus

²⁹ Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris Kiadó, Budapest, 2005. 550.

³⁰ Magyarországi politikai pártok lexikona 1846–2010. Szerk.: Vida István. Gondolat, Budapest, 2011. 400.

³¹ Magyarországi Szocialista Munkáspárt In: Magyarországi pártprogramok 1988–1990. Szerk.: M. Kiss József - Vida István. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 631–640.

³² <http://valtor.valasztas.hu/valtort/jsp/t0.jsp>

Chartában és más tüntetéseken is. Elutasította az időközi-választásokon az MSZP jelöltjeinek a támogatását, de az 1994-es választások második fordulójában visszalépett az MSZP jelöltjeinek javára és együttműködtek önkormányzati szinten is. A Horn-kormány alatt megromlott a két párt közötti viszony és az 1998-as választásokon már nem léptek vissza az MSZP javára, ugyanakkor gyengült, de nem szűnt meg teljesen az önkormányzati együttműködés a két párt között.³³

1993-ban a névváltáson átesett (az MSZMP helyett Munkáspárt néven elinduló) párt az 1994-es országgyűlési-választásokon a szavazatok 3,18%-át (171 801 szavazat) kapta meg.³⁴ Az 1994-es önkormányzati választásokon a Pest, Somogy, Győr-Moson-Sopron, Vas, Veszprém és a Zala megyei közgyűléseken kívül a többi megyei közgyűlésben egy és három közötti mandátummal rendelkeztek.³⁵ A legtöbb Munkáspárti mandátum a Nógrád megyei közgyűlésben volt, itt négy megyei képviselő is képviselte az alakulatot.³⁶ Az önkormányzati képviselők jelölő szervezet szerinti megoszlásáról 1994-ben nem készült összegző adatbázis, így a Munkáspárt önkormányzati választásokon elért eredményeiről nem tudok írni, de későbbi eredményeik és olvasmányaim alapján kijelenthető, hogy az önkormányzatokban meghatározó erő voltak.

1997-ben Magyarországon a NATO csatlakozásáról tartottak népszavazást. A referendumon megjelentek 85,33%-a (3 344 131 fő) támogatta az ország NATO tagságát, szemben a nemek 14,67%-os arányával, ami 574 983 főt jelent.³⁷

A MIÉP mellett a Munkáspárt volt az egyetlen komolyabb párt, amely a nemre buzdította a szavazókat. A szélsőbaloldali párt ideológiájából logikusan következik, hogy ellenetzte az Észak-Atlanti Szövetséghez való csatlakozást, aminek már megalakulása óta hangot adott. Thürmer Gyulának már 1995-ben könyve jelent meg a témában, a beszédes nevű Nem kell NATO. A párt cikksorozatát is közölte a témáról, úgy vélték a NATO tagsággal elveszne az ország függetlensége és gazdaságilag, külpolitikailag is káros lenne az országnak. A következő évben Szolnokon rendezett a Munkáspárt tüntetést a NATO hadgyakorlata ellen. 1994-ben népszavazást is kezdeményeztek a témában, de ezt az országgyűlés és az Alkotmánybíróság is elutasította.³⁸

A párt legnagyobb sikerei

1998-ban 163 egyéni képviselőjelölttel vágott neki a párt az országgyűlési-választásoknak, 20 képviselőt pedig más pártokkal közösen jelöltek.³⁹ A referendum során a párt történetének legjobb eredményét érte el: a listás szavazatok között 3,95%-os eredménnyel (179 672 szavazat) zárták a megmérettetést.⁴⁰

³³ Magyarországi politikai pártok lexikona 1846-2010. Szerk.: Vida István. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 401.

³⁴ <http://valtor.valasztas.hu/valtort/jsp/orszjkv.jsp?EA=8&W=2>

³⁵ <http://valtor.valasztas.hu/valtort/jsp/mkiv.jsp?EA=11&URL=8>

³⁶ <http://valtor.valasztas.hu/valtort/jsp/tertag.jsp?EA=11&KKOD=0&MAZ=13>

³⁷ <http://www.valasztas.hu/nep97/index.htm>

³⁸ Harc a népszavazásért - A NATO ellen. Szabadság, 27. szám, 5–6. https://aszabadsag.hu/Archiv/Dokumentumok/2006_44sz.pdf

³⁹ <http://www.valasztas.hu/v98din1/1300.htm>

⁴⁰ <http://www.valasztas.hu/v98din2/1120.htm>

Itt még érdekességként meg kell jegyeznem, hogy az első fordulóban még 4% feletti eredményt ért el a párt, de gyengébben teljesített a második fordulóban, mert Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben meg kellett ismételní a területi listás választásokat, így került végül 4% alá a párt, ami még így is a legjobb eredményének számít.⁴¹⁴²

Az önkormányzati választásokon is jól teljesített az alakulat, önállóan összesen 111 mandátumot szereztek munkáspárti politikusok az önkormányzati közgyűlésekben. Ezek között voltak nagy városok, (Tatabánya, Pécs, Miskolc, Ózd, Salgótarján, Komló, Békéscsaba, Baja stb.) Budapesti kerületek, (III. IV. XI. XII. XIII. XIV. és XXI. kerületek) valamint kis és közepes (Battonya, Kevermes, Pácin, Borsodbóta stb.) települések képviselő testületei is.⁴³

A megyei közgyűlések közül Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Fejér, Heves, Nógrád és Jász-Nagykun-Szolnok megyékben szereztek megyei közgyűlési képviselői helyeket a párt színeiben, összesen tízet.⁴⁴ A pártnak ezenkívül öt polgármestere is volt: Ócsárd, Borsodbóta, Mátraverebély, Somogydöröcske és Pethőhenye élén álltak munkáspárti polgármesterek.⁴⁵

Említésre méltó még, hogy főleg az MSZP-vel és más baloldali szervezetekkel közösen szintén 30 közös „önkormányzati mandátuma” volt a pártnak: jellemzően az MSZP jelöltjét támogatta a Munkáspárt, de előfordult többször is, hogy a Munkáspártot támogatták baloldali és helyi szervezetek, például Kötegyán Szóke Jánost vagy Budapesten a X. kerületben Kerecsi Lászlót.⁴⁶

Baloldali összefogás

Az első Orbán-kormány (1998-2002) alatt többször szóba került a baloldali összefogás a jobboldali kormány ellenében. A választási vereség után az MSZP és a Munkáspárt is hajlott az együttműködésre, a két párt vezetése között volt találkozó, de nem zárult eredménnyel. A Munkáspárt vezetősége pedig hiába hívta meg az MSZP vezetését a Munkáspárt kongresszusára, a szocialisták nem mentek el rá. Ez a két párt közötti jelentős ideológiai (NATO-tagság ellenzése, kapitalizmus helyett a szocializmus bevezetése), különbségekre vezethető vissza, de a két párt kapcsolatát akkor a jugoszláviai válság is terhelte, mert a Munkáspárt nyíltan Milosevicet támogatta és hevesen támadta a NATO beavatkozást.⁴⁷

Az MSZP és a Munkáspárt nem lépett szövetségre, de 2000-ben a Munka Törvénykönyvének módosítása ellen közösen tiltakoztak. Korábban Thürmer Gyula is megjelent az MSZP közeli Magyar Szakszervezetek Országos Szövetségének kongresszusán. Ezt

⁴¹ Politicalcapital.hu: Így működik a magyar választási rendszer. 2010.01.22 http://www.politicalcapital.hu/konyvtar.php?article_read=1&article_id=2127

⁴² Tábori Ferenc: Az 1990 és 2010 között megtartott általános országgyűlési választásokon alkalmazott választási rendszer hatásai a magyar többpártrendszerre. Politikatudományi tanulmányok, 2014. 40. http://epa.oszk.hu/02600/02692/00002/pdf/EPA02692_politanulmanyok_2014_035-053.pdf

⁴³ <http://www.valasztas.hu/onkszerv/s001001p.htm>

⁴⁴ <http://www.valasztas.hu/onkszerv/s001001t.htm>

⁴⁵ <http://www.valasztas.hu/onkszerv/s001001x.htm>

⁴⁶ <http://www.valasztas.hu/onkszerv/s001001q.htm>

⁴⁷ Pásztor-Varró: A Munkáspárt és az MSZP: Távoltsági járat. 1999.06.17. https://magyarnarancs.hu/belpol/a_munkaspart_es_az_mszp_tavolsagi_jarat-62048#

követte a Szabolcs megyei Fehérgyarmati időközi választás, ahol megvalósult a teljes baloldali összefogás: a szociáldemokraták, az Agrárszövetség és a Munkáspárt is az MSZP jelöltjét támogatta. A pártok vezetői – köztük Thürmer Gyula is – felszólaltak a közös baloldali választási gyűlésen.⁴⁸ A választást végül a Fidesz és kiszagzák közös jelöltje nyerte.⁴⁹

A 2002-es országgyűlési választásokat megelőzően az MSZP és a Munkáspárt vezetése között többször is megbeszélések zajlottak a választási együttműködésről, az MSZP akkori elnöke, Kovács László azt ajánlotta Thürmernek, hogy bejuttatják a médiába a Munkáspárt politikusait és támogatják a munkáspárti képviselőit az önkormányzati választásokon, ha cserébe a Munkáspárt nem támadja az MSZP-t és a munkáspárti jelöltek visszalépnek majd a szocialisták javára a választások második fordulójában. Thürmer azonban azt szerette volna elérni, hogy az MSZP segítségével a Munkáspárt is bejuthasson az országgyűlésbe. Írásos megegyezés végül nem született a két baloldali párt között.⁵⁰

Gyengülő Munkáspárt

A 2002-es országgyűlési választásokon megcsappant a Munkáspárt népszerűsége és a voksoknak csak 2,16%-ot szerezte meg, tehát 121 503 ember adta a szavazatát a tömörülésre. Ez volt a kommunista párt utolsó „jelentősebb” eredménye, innentől folyamatos lejtmenet figyelhető meg. 2002 után nem érték el az egy százalékot egyetlen országgyűlési választáson sem, ami azt jelenti, hogy a 2002-ben elért eredmény után kaptak utoljára állami támogatást.⁵¹

Thürmer Gyula könyvében a magasabb részvétel mellet azzal magyarázta a gyengébb szereplést, hogy szavazóik egy része átszavazott az MSZP-re, a nagyobb cél, az akkori jobboldali, Orbán Viktor vezette kormány leváltása érdekében. Szintén tőle tudhatjuk meg, hogy az MSZP akkori elnöke, Kovács László az országgyűlési választások első fordulóján után telefonon a jelöltek visszalépésért cserébe pozíciókat és az önkormányzati választásokon való együttműködést ígért Thürmer Gyulának.⁵²

Bár ezúttal sem jött létre írásbeli megállapodás, végül a választások második fordulójában a Munkáspárt visszaléptette a még versenyben lévő nyolc egyéni jelöltjét a szocialista párt javára, amivel hozzájárultak a szocialista párt győzelméhez. Az önkormányzati választásokon sem jött létre országos megállapodás a Munkáspárt és az MSZP között, bár a két párt vezetői többször beszéltek róla nyilvánosan, végül a kooperációt a helyi szervezetekre bízták.⁵³

Ilyen teljes körű szövetség jött létre például Hódmezővásárhelyen, Nagyszénáson, Szentesen, Füzesabonyban, Bátorfyerenyén, Poroszlón és Kötegyán ahol a Munkáspárt az MSZP-vel közösen állított jelölteket, ezeket gyakran az SZDSZ, az MSZDP és helyi szervezetek is támogatták, valamint közös polgármester jelöltjeik is voltak.

⁴⁸ Thürmer Gyula: Az elsikkasztott ország. Korona, Budapest, 2009. 252–253.

⁴⁹ <http://www.valasztas.hu/idokoziogy/idokoziogy/idokozi/szabolcs2.html>

⁵⁰ Thürmer Gyula: Az elsikkasztott ország. Korona, Budapest, 2009. 253.

⁵¹ http://valasztas.hu/parval2002/so02/ered_ind.htm (Megtekintve: 2019.01.19.)

⁵² Thürmer Gyula: Az elsikkasztott ország. Korona, Budapest, 2009. 254.

⁵³ Origo.hu: MSZP-Munkáspárt: nincs országos szövetség. 2002. 07.01.

<http://www.origo.hu/itthon/20020701mszpmunkaspart.html>

Ez az együttműködés sikeres volt, mivel közülük többet megválasztották vagy kompenzációs listán jutottak be az önkormányzati közgyűlésekbe. Voltak ezenkívül egy-két jelöltet érintő együttműködések is például Gyulán vagy Oroszlányon. Összegezve 61 mandátumot szerzett a Munkáspárt az MSZP-vel közösen.⁵⁴

A Munkáspárt a megyei közgyűlésekbe nem tudott bejutni,⁵⁵ de önállóan indulva 43 képviselőjük kezdetett munkába a települési képviselő testületekben. Többnyire kompenzációs listáról, a nagyobb városok között Szolnok, Salgótarján, Pécs, Ózd és Gyöngyös városi közgyűléseiben képviselte a pártot jellemzően egy-két politikusok. Budapesten a XIII. és a XXI. kerületben volt egy-egy képviselőjük, ezenkívül kis és közepes falvakban, városokban szereztek mandátumokat jelöltjeik, például Borsodbótán, Jászladányban, Kisújszálláson és Sárospatakon.⁵⁶ A szélsőbaloldali alakulatnak ekkor három polgármestere volt az országban: Borsodbóta, Ócsárd és Egercsehi élén állt munkáspárti polgármester.⁵⁷

Thürmer Gyula csalódottan írja könyvében, hogy a Munkáspárt összességében nem nyert semmit a visszaléptetésekből, az MSZP nem akarta politikai pozícióba juttatni a Munkáspártot. Az MSZP-SZDSZ kormányban is csalódott pártelnök ezt követően végleg szakított a szocialista párttal és kijelentette, hogy az MSZP is egy a tőke és a multinacionális érdekeit képviselő pártok közül.⁵⁸

Meg kell még említenem, hogy 2003-ban zajlott Magyarországon népszavazás az ország Európai Unió tagjáról. A választók 83,76 %-a (3 056 027 fő) támogatta, hogy Magyarország csatlakozzon az európai unióhoz, 16,24 % (592 690 fő) pedig ellenezte.⁵⁹ A Munkáspárt volt az egyetlen komolyabb erő, amely a radikális jobboldali MIÉP mellett ellenezte Magyarország uniós csatlakozását.

Népszavazás a kórházprivatizációról

A hazai belpolitikában a Munkáspárt utolsó „nagy dobása” a kórházprivatizációs népszavazás volt. Ennek előzménye, hogy az országgyűlés megszavazta az MSZP-SZDSZ kormány kórháztörvényét 2003. június 16-án. Ennek a törvénynek a lényege az volt, hogy magánbefektetők is megjelenhettek volna az egészségügyben.⁶⁰

A Munkáspárt már augusztusban bejelentette, hogy népszavazást kezdeményez a kórházprivatizáció ellen, az Országos Választási Bizottság (OVB) végül augusztus 10-én határozott úgy, hogy elkezdődhet az aláírások gyűjtése, amelyet az Alkotmánybíróság is megerősített november 10-én. A szignók gyűjtése novemberben kezdődött, összesen négy hónapja volt a pártnak, hogy 200 ezer aláírást gyűjtsön össze. Ezt megkönnyítette, hogy a Munkáspárt kezdeményezéséhez csatlakozott a Magyar Orvosi Kamara, a Fidesz és a MIÉP is.⁶¹

⁵⁴ <http://www.valasztas.hu/onkval2002/so02/onkszerv/s001014q.htm>

⁵⁵ http://www.valasztas.hu/onkval2002/so02/ered_ind.htm

⁵⁶ http://www.valasztas.hu/onkval2002/so02/elem_ind.htm

⁵⁷ <http://www.valasztas.hu/onkval2002/so02/onkszerv/s001014x.htm>

⁵⁸ Thürmer Gyula: Az elsikkasztott ország. Korona, Budapest, 2009. 255.

⁵⁹ http://www.valasztas.hu/nepszav03/outroot/hu/10_0.html

⁶⁰ Index.hu: Elfogadták a kórháztörvényt. 2003.06.16. <https://index.hu/belfold/hirek/135591/>

⁶¹ Index.hu: A Fidesz a Munkáspárttal közösködik kórháztörvény ügyben. 2003.11.27. <https://index.hu/belfold/hirek/156677/>

Az eljárási hibák miatt a törvényt december 15-én megsemmisítette az Alkotmánybíróság (AB), de a Munkáspárt szerint csak a népszavazással lehet megakadályozni, hogy elfogadjanak egy hasonló tartalmú törvényt. Nem álltak le az akcióval és végül több, mint 300 ezer aláírást gyűjtöttek össze, amiből kb. 240 ezret hitelesített az OVB. A kormánypártok azonban az AB előtt megtámadták a referendumot; az AB végül elutasította a kormánypártiak indítványát. Így minden akadály elhárult a népszavazás megtartása elől.⁶²

Mádl Ferenc köztársasági elnök végül december 5-re írta ki a népszavazást. Ez egybe esett a határon túli magyarok kettős állampolgárságáról szóló kérdéssel. Az íveken egész pontosan az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az egészségügyi közszolgáltató intézmények, kórházak maradjanak állami, önkormányzati tulajdonban, ezért az Országgyűlés semmisítse meg az ezzel ellentétes törvényt?”⁶³

A népszavazáson mindkét kérdésben győztek az igenek: a szavazók 65,1%-a támogatta a Munkáspárt és a Fidesz álláspontját, a népszavazás azonban érvénytelen volt, mert a szavazásra jogosult állampolgároknak csak a 37,49%-a ment el szavazni.⁶⁴

Thürmer Gyula sikeresnek értékelte a referendumot és nem zárta ki, hogy az egészségügy területén újabb népszavazást kezdeményezzenek. Végül a kórházprivatizáció témája kikerült a közéletből.⁶⁵ A pártelnök könyvében a Munkáspárt legsikeresebb és a rendszerváltás utáni legnagyobb akciójának nevezte az aláírásgyűjtést és a népszavazást.⁶⁶

Pártszakadás, a szélsőbaloldal meggyengülése

Szintén ebben az évben, 2004-ben zajlottak az európai parlamenti választások, ahol a Munkáspárt tovább gyengülve 56 221 szavazatot kapott, ez a voksok 1,83%-a volt, ami jóval elmaradt az 5%-os küszöbötől. Érdekesség, hogy 1% feletti eredményt választásokon legutoljára itt ért el a Munkáspárt.⁶⁷

A párt 2005-ben nevet váltott Magyar Kommunista Munkáspártra, valamint kizárták a belső ellenzék tagjait.⁶⁸ A kizárás előzménye, hogy a párt alelnöke, Vajnai Attila és Baranya megyei elnöke, Frantolo János aláírásgyűjtést szerveztek, hogy rendkívüli tisztújítást tartsanak.

Többek között antidemokratikus döntéshozatallal és cenzúrával vádolták a párt vezetését. Thürmer Gyula válaszul kizárta őket a pártból, a Munkáspárt kongresszusára pedig nem engedte be a szervezet egykori elnökségi tagjait, akik a kizárást jogellenesnek tartották és bíróságon támadták meg a pártelnök döntését. Ezért a kongresszust később meg is kellett ismételni a Munkáspártnak.⁶⁹

⁶² Origo.hu: Alkotmánybíróság: lehet népszavazás a kórháztörvényről. 2004.09.28. <http://www.origo.hu/itt-hon/20040928alkotmanybirosag.html>

⁶³ Index.hu: Kírtta az államfő a kórházprivatizációs népszavazást. 2004.10.13. <https://index.hu/belfold/nep-szav1013/>

⁶⁴ http://www.valasztas.hu/nepszav04/main_hu.html

⁶⁵ HVG.hu: Thürmer Gyula újabb referendumot kezdeményezne. 2004. 12. 05. <https://hvg.hu/itt-hon/20041205thurmer>

⁶⁶ Thürmer Gyula: Az Elsikkasztott ország. 255.

⁶⁷ http://www.valasztas.hu/ep2004/04/hu/10/10_0.html

⁶⁸ HVG.hu: Nevet váltott a Munkáspárt, kiválnának Thürmer ellenfelei. 2005. 11. 12. <https://hvg.hu/itt-hon/20051112munkaspárt>

⁶⁹ Origo.hu: Palotaforradalom a Munkáspártban. 2005.01.28 <http://www.origo.hu/itt-hon/20050128palota-forradalom.html>

A konfliktus hátterében az állt, hogy Thürmer Gyula erősen támadta a szerinte köpönyegforgató szocialista pártot és a szocialista-liberális kormány politikáját, ezért inkább a Fidesz és a jobboldal felé nyitott. Ezzel szemben Vajnai és a mögötte felsorakozó párttagok a szocialistáktól balra kerestek volna további szövetségeseket, ők elvetették a kooperációt a jobboldallal.⁷⁰

A kizárás után jött létre Vajnai Attila és Fratanolo János vezetésével a Munkáspárt 2006 (más néven Magyarországi Munkáspárt 2006) nevű párt, amelynek tagjai korábban a Thürmer vezette Munkáspárt tagjai voltak. A kenyértörés után az új formáció vezetői már jobboldali elhajlással vádolták a Munkáspárt vezetését.⁷¹ Thürmer szerint Vajnait lényegében megvette az MSZP, aki megakartja szerezni a hatalmat a Munkáspártban. A Munkáspárt 2006 indulása pedig az MSZP érdeke volt, mert így gyengíthette a munkások érdekeiért küzdő Munkáspártot.⁷²

Az amúgy is gyengülő pártnak nem tett jót a szakadás, a 2006-os országgyűlési választásokon a Thürmer-féle formáció 0,41 %-ot szerzett (21 955 szavazat), a Vajnai-Frantanolo vezette Munkáspárt 2006 pedig a voksok 0,01 %-át kapta, ami 556 szavazott jelent. Ez egyértelműen kudarc volt a hazai szélsőbaloldalnak.⁷³

A lejármenet az önkormányzati választásokon tovább folytatódott: a korábbi három helyett csak egy polgármestert adott a párt. Egy kis falu, Borsodbóta élén a rendszerváltás óta a párt adta a polgármestert, aki 2006-ban is sikeresen újrázott.⁷⁴ Az önkormányzati képviselők száma drasztikusan csökkent, négy évvel korábban 43 munkáspárti önkormányzati képviselő kezdetben munkába szerte az országban, ezúttal csak három: Baktakékben, Dunaszigetén és Karancslapujtón.⁷⁵

A belső ellenzék által létrehozott új formációnak sem sikerült fényesen az önkormányzati választás: a korábban munkáspárti színekben politizáló Tóth Andrásné a Munkáspárt 2006 színeiben is megszerezte Egercsehi polgármesterségét.⁷⁶ A párt három önkormányzati képviselője közül kettő a Munkáspártból lépett át (Hollósi László Molvány és Kiss László Bodony), míg Soós Károly Bátorfyerenyében új arc volt politikában.⁷⁷

A magyarországi pártoknak a következő megmérettetés a 2009-es európai parlamenti választások voltak, ahol a Thürmer-féle Munkáspárt tovább gyengülve a szavazatoknak csupán 0,96 %-át (27 817) szerezte meg.⁷⁸

⁷⁰ Kotler Fruzsina: Belháború a Munkáspártban: A csillagharcos. 2004.09.30. https://magyararancs.hu/bel-pol/belhaboru_a_munkaspартban_a_csillagharcos-53374

⁷¹ BAON.hu: Még egy Munkáspártot alakítottak a kivált tagok. 2005. 11. 20. <https://www.baon.hu/friss-hirek/meg-egy-munkaspартot-alakitottak-a-kivalt-tagok-28152/>

⁷² Thürmer Gyula: Az elsikkasztott ország. Korona, Budapest, 2009. 255.

⁷³ http://www.valasztas.hu/parval2006/hu/09/9_0.html

⁷⁴ http://www.valasztas.hu/onkval2006/hu/10/10_0.html

⁷⁵ http://www.valasztas.hu/onkval2006/hu/10/10_0.html

⁷⁶ http://www.valasztas.hu/onkval2006/hu/10/10_0.html

⁷⁷ http://www.valasztas.hu/onkval2006/hu/10/10_0.html

⁷⁸ <http://www.valasztas.hu/dyn/ep09/outroot/hu/eredm.htm>

Teljes marginalizálódás, a Zöld Baloldal megalakulása

2009-ben jött létre a Zöld Baloldal több baloldali pártból és civil szervezetből. A Droppa György vezette Zöld Demokraták nevű párt nevet változtatott Zöld Baloldalra és alapítóként csatlakozott hozzá az Európai Feminista Kezdeményezés Egy Másmilyen Európáért, a Vajnai-féle Magyarországi Munkáspárt 2006 és annak ifjúsági szervezete, a Fiala Baloldali Unió is. Később további szervezetek álltak be a formációba: az ATTAC Magyarország, a Civil Charta 2008, a Civil Parlament és az Antifasiszta Liga.

A párt lényegében egy rövid életű marxista-feminista-környezetvédő-antikapitalista rendszerkritikus párt volt, amelynek programjában szerepelt a feltétel nélküli alapjövedelem és Magyarország kiléptetése a NATO-ból. Céljuk egy szabad és demokratikus, modern szocialista társadalom megteremtése volt, ahol garantálják mindenkinek az alapjogait, alapelvük az egyenlőség volt.

A Zöld Baloldal Tamás Gáspár Miklós vezetésével szeretett volna elindulni az EP választásokon, ez azonban egy adminisztratív hiba miatt nem sikerült a formációnak, mert névazonosság miatt nem jegyezték be a Fővárosi Bíróságon a pártot, hiába gyűjtötték össze a szükséges számú aláírást.⁷⁹

A Munkáspárt 2006 politikusai a Zöld Baloldal színeiben indultak a 2010-es országgyűlési választásokon⁸⁰, de a Zöld Baloldal nem tudott országos listát állítani, kettő egyéni képviselője összesen 1 425 voksot gyűjtött.⁸¹ A választások után választották meg a formáció elnökének Tamás Gáspár Miklóst.⁸²

2010-ben történetének legrosszabb eredményét érte el a Thürmer-féle Munkáspárt: az országgyűlési választásokon a területi listán a szavazatoknak csupán 0,11%-át szerezték meg, ami szám szerint 5 606 szavazott jelent.⁸³ Ennek hátterében az állt, hogy a rendszerváltás óta először és utoljára a Munkáspárt nem tudott országos listát állítani, mert csak 16 kerületben sikerült az egyéni jelöltek indulásához szükséges aláírásokat összegyűjtenie. Thürmer elemzésében a tagság és a szavazók öregedésével magyarázta az országos lista hiányát.⁸⁴

A 2010-es önkormányzati választások során Gulyás Jánost ismét megválasztották a Munkáspárt színeiben Borsodbóta polgármesterének,⁸⁵ a munkáspárti önkormányzati képviselők száma kettőre (Kötegya és Dunasziget) csökkent.⁸⁶ Érdeemes még megemlíteni, hogy Tiszaburán a Fiala Romák Országos Szövetségének egyik sikeresen megválasztott helyi képviselőjét a Munkáspárt is támogatta.⁸⁷

⁷⁹ Magyarországi politikai pártok lexikona 1846–2010. Szerk.: Vida István. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 468.

⁸⁰ Gergely Márton: A Zöld Baloldalt erősítik Vajnai Attila munkáspárti jelöltjei. 2009.11.09. http://nol.hu/belfold/a_zold_baloldalt_erositik_vajnai_attila_munkasparti_jeloltjei-421261

⁸¹ <http://www.valasztas.hu/dyn/pv10/outroot/vdin2/hu/jlcs015.htm>

⁸² Index.hu: TGM a Zöld Baloldal Párt elnöke. 2010.05.30.

https://index.hu/belfold/hirek/2010/05/30/tgm_a_zold_baloldal_part_elnok

⁸³ http://valasztas.hu/hu/parval2010/354/354_0_index.html

⁸⁴ Kommunista.NET: Balszemmel 182. 2010.03.29. <https://kommunista.net/blog/balszemmel-182>

⁸⁵ <http://www.valasztas.hu/dyn/ov10/outroot/onkszerv/s000037x.htm>

⁸⁶ <http://www.valasztas.hu/dyn/ov10/outroot/onkszerv/s000037p.htm>

⁸⁷ <http://www.valasztas.hu/dyn/ov10/outroot/onkszerv/s000037q.htm>

A Munkáspárt 2006 és a Zöld Baloldal az önkormányzati választásokon már külön indult, előbbi színeiben Egercsehiben Tóth Andrásné újrázott,⁸⁸ Hódmezővásárhelyen pedig a Zöld Baloldalnak sikerült kompenzációs listáról egy embert az önkormányzati közgyűlésbe juttatnia.⁸⁹ Más említésre méltó eredménye a két szervezetnek nem volt.

2011-ben tovább szakadt a Munkáspárt és kilépési hullám indult el a pártban és ifjúsági szervezetében. A kilépők újabb szélsőbaloldali pártot alapítottak a Népi Front néven, ezzel a szervezettel egy másik alfejezetben fogok részletesebben foglalkozni.

Az újabb Orbán-kormány alatt ismét felvetődött a teljes baloldali szövetség ötlete. Ennek jegyében 2012-ben megalakult a Baloldali Kerekasztal a Változásért nevű fórum, amelyben az MSZP mellett helyett kapott a Zöld Baloldal, a Thürmer-féle Munkáspárt és a Munkáspárt 2006 is. A szervezet célja a demokratikus jogok védelme és a szegények képviselése lett volna, továbbá hangsúlyozták antifaszizmusukat is.⁹⁰

Az együttműködés nem tartott sokáig, néhány nap múlva az MSZP frakció többsége és a párt elnöksége is elutasította az együttműködést a szélsőbaloldali szervezetekkel. A Gyurcsány Ferenc vezette Demokratikus Koalíció szintén közölte, hogy nem hajlandó szövetkezni szélsőséges pártokkal.⁹¹

A baloldali együttműködés meghiúsult, de rövid időre létrejött egy meglehetősen különös és furcsa szövetség: a szélsőbaloldali, marxista Munkáspárt a szélsőjobboldali Nemzeti Arcvonallal működött együtt, amelyet ők „akcióegységnek” neveztek. 2012 szeptemberében tartottak Szilvásváradon egy találkozót radikális jobboldali és szélsőjobboldali politikusok, közéleti személyiségek, amelyet az Arcvonal szervezett. Az eseményen megfigyelőként a Munkáspárt elnökségi tagja is megjelent. Ennél sokkal látványosabb volt, hogy 2012. októberében a két szervezet együtt demonstrált a Munkáspárt egyik elnökségi tagjának kilakoltatása ellen Érden.⁹²

A megmozdulásról felvétel is készült, ahol felszólalt Thürmer Gyula és ifj. Györkös István is, szélsőkoalíciónak nevezték az együttes fellépést és hangsúlyozták, hogy közös ügyekben, például a kilakoltatás kapcsán együtt lehet működni, továbbá, hogy a jelen számít és nem a múlt.⁹³

Az Arcvonalat 2016-ban feloszlatták, vezetőit Györkös Istvánt és fiát ifj. Györkös Istvánt is letartóztatták, előbbi a bőnyi rendőrgyilkosság gyanúsítottja. A Munkáspárt és a szélsőjobboldal szövetkezése nem volt hosszabb távú.

2013-ban rendkívüli kongresszuson döntöttek arról, hogy ismét nevet vált a Munkáspárt. Nevükből elhagyták a kommunista jelzőt, így Magyar Munkáspártra módosult a szervezet neve. Szintén itt jelentette be Thürmer Gyula, hogy a Munkáspárt elindul a választásokon, továbbá bírálta a kormányt és a parlamenti ellenzéket is.⁹⁴

⁸⁸ <http://www.valasztas.hu/dyn/ov10/outroot/onkszerv/s000223x.htm>

⁸⁹ <http://www.valasztas.hu/dyn/ov10/outroot/onkszerv/s000220p.htm>

⁹⁰ Index.hu: Újra összeállhat a kommunista matrjoszka? 2012.02.17.

https://index.hu/belfold/2012/02/17/ujra_osszeall_a_kommunista_matrjoszka/

⁹¹ Index.hu: Az MSZP felborította a kommunista kerekasztalt, 2012. 02.20.

https://index.hu/belfold/2012/02/20/az_mszp_felborította_a_kommunista_kerekasztalt/

⁹² NOL.hu: Hungaristák és kommunisták sajátos együttműködése 2012.11.24. http://nol.hu/belfold/20121124-hungaristak_es_kommunistak-1348363

⁹³ Szolidaritási tüntetés Érden a kilakoltatások ellen. 2. <https://www.youtube.com/watch?v=kGmqTgzkpr0>

⁹⁴ Király Franciska: Régen minden jobb volt! 2013.05.12. https://index.hu/belfold/2013/05/12/regen_min-den_jobb_volt/

2014-ben a Munkáspárt a legerősebb parlamenten kívüli párt lett, az országos listás szavazatok 0,56 %-át (28 323 szavazat) szerezték meg.⁹⁵ A pártnak 33 egyéni képviselő jelöltje volt, akik 12 712 voksot gyűjtöttek.⁹⁶ Az eredmények a közelében sincsenek a párt egykori sikereihez és állami támogatásra sem elegendőek. A Vajnai-féle alakulat ezúttal Európai Baloldal – Munkáspárt 2006 néven indult a választásokon, önálló országos listát ezúttal sem tudtak állítani, kettő egyéni képviselőjelöltjük összesen 390 db szavazatot szerzett.⁹⁷

A Zöld Baloldalt nem találjuk a bejelentett jelölő szervezetek között,⁹⁸ honlapja évek óta nem működik és a párttal nem találkozhatunk hírekben. A cégbíróság szerint nem szűnt meg,⁹⁹ de azóta sem indult el egyetlen választáson sem és nevével évek óta nem találkozni a médiában, teljesen inaktív a működése, gyakorlatilag 2014-ben megszűnt.

A 2014-es önkormányzati választásokon a Munkáspárt színeiben ismét magabiztosan nyert a polgármester választáson Gulyás János Borsodbótán.¹⁰⁰ Az önkormányzati képviselők közül ismét bekerült Szőke János Kőtegyán helyi testületébe. Rajtuk kívül Magyarcsanádon szerzett egy mandátumot a párt, így jelenleg egy polgármestere és két önkormányzati képviselője van a Thürmer Gyula nevével fémjelzett Munkáspártnak.¹⁰¹

A Munkáspárt 2006 még ilyen „sikereket” sem tudhat a magáénak, 2014-ben egyetlen önállóan indított önkormányzati képviselőjét és polgármesterét sem választották meg, egyetlen eredményük, hogy Bátonyterenyén a DK és az MSZP két jelöltje győzött a szélsőbaloldali párt támogatásával.¹⁰²

A szintén az ebben az évben zajló európai parlamenti választásokat bojkottálta a Thürmer Gyula elnökölte Munkáspárt, mert szerinte Ukrajnában az EU fasisztákat támogat, valamint az EU tagság alapvetően ártalmas Magyarországnak.¹⁰³ Ezek mellett azzal vádolták az uniót, hogy a bankok és a milliárdosok érkeit szolgálja, a dolgozókat pedig semmibe veszik.¹⁰⁴ A választások után Thürmer Gyula úgy nyilatkozott, hogy az alacsony részvétel őket igazolta és helyes volt a bojkott.¹⁰⁵

Az Európai Baloldal - Munkáspárt 2006 nem bojkottált, nyilvántartásba lett véve¹⁰⁶, de neve nem szerepelt a választásokon végül induló 8 lista között, amiből arra lehet következtetni, hogy nem sikerült a pártnak a kellő számú aláírást összegyűjteni.¹⁰⁷

⁹⁵ <http://www.valasztas.hu/dyn/pv14/szavossz/hu/hatar.html>

⁹⁶ http://www.valasztas.hu/dyn/pv14/szavossz/hu/JLCS/jlcs_1051.html

⁹⁷ http://www.valasztas.hu/dyn/pv14/szavossz/hu/JLCS/jlcs_1063.html

⁹⁸ <http://www.valasztas.hu/dyn/pv14/vertaj/hu/j21p.html>

⁹⁹ <https://birosag.hu/civil-szervezetek-nevjegyzeke>

¹⁰⁰ <http://www.valasztas.hu/dyn/onk14/szavossz/hu/SZ/0/2/p41s11-1002.html>

¹⁰¹ <http://www.valasztas.hu/dyn/onk14/szavossz/hu/SZ/0/2/p41s12-1002.html>

¹⁰² <http://www.valasztas.hu/dyn/onk14/szavossz/hu/SZ/6/8/p41s22-1068.html>

¹⁰³ Horváth Bence: A Munkáspárt bojkottálja az EP-választást, mert az EU fasisztákat támogat Ukrajnában. 2014. 05.20. <https://444.hu/2014/05/20/a-munkaspirt-bojkottalja-az-ep-valasztast-mert-az-cu-a-fasisztakat-tamogat-ukrajnaban/>

¹⁰⁴ Index.hu: A Munkáspárt nem vesz részt a választáson. 2014. 04. 08.

https://index.hu/belfold/2014/04/08/a_munkaspirt_nem_vesz_reszt_a_valasztason/

¹⁰⁵ Horváth Bence: A Munkáspárt szerint helyesnek bizonyult, hogy bojkottálták az EP-választást. 2014. 05. 26.

<https://444.hu/2014/05/26/a-munkaspirt-szerint-helyesnek-bizonyult-hogy-bojkottaltak-az-ep-valasztast>

¹⁰⁶ <http://www.valasztas.hu/dyn/ep14/vertaj/hu/p1.html>

¹⁰⁷ <http://www.valasztas.hu/dyn/ep14/szavossz/hu/eredm.html>

Legutóbb a 2018-as országgyűlési választásokon a Munkáspárt a voksok 0,28%-át (15 595 szavazat) szerezte meg.¹⁰⁸ A Munkáspárt 2018-ban közreadott hosszú programja 16 oldal terjedelmű, képekkel bőven illusztrált. A Munkáspárt a kis keresetűekre, a szegényekre, a munkásokra és a nyugdíjasokra koncentrált. A nettó minimálbért 200 ezer forintra, a minimálnyugdíjat 100 ezer forintra növelték volna. A migrációt ellenzi a szervezet, ahogy hagyományosan a NATO tagságot is. Bevezették volna még a 35 órás munkahetet és egyszeri 45%-os vagyonadót vetettek volna ki a „szupergazdagokra”. A programban kevés konkrét javaslat szerepel, annál több szlogen, a megvalósítani kívánt népjóléti intézkedések gazdasági fedezetéről pedig nem esik szó benne.¹⁰⁹

Vajnai Attiláék újabb névváltáson átesve Magyarországi Munkáspárt 2006 - Európai Baloldal néven indultak, de nem tudtak országos listát állítani és egyetlen egyéni képviselőjelöltje sem volt a pártnak.¹¹⁰

A 2019-es európai parlamenti választáson a Thürmer-féle Munkáspárt a szavazatok 0,42%-át (14 452) szerezte meg, a többi szélsőbaloldali párt el sem indult vagy nem sikerült listát állítaniuk.¹¹¹

Itt meg kell még jegyezni, hogy a Munkáspárt 2006-nak még saját honlapja és Facebook oldala sincs, de van egy „hírportálja”, ez pedig a Mi Időnk, amelynek a felelős kiadója Vajnai Attila.¹¹²

A párt szervezi Horányon a Baloldali Sziget Fesztivált, ahol a többi szélsőbaloldali politikuson, közéleti személyiségen kívül rendszeresen tiszteletét teszi az MSZP elnöke és más balközép pártok képviselői is. A baloldali politikusok kerekasztal-beszélgéseken szoktak vitázni.¹¹³¹¹⁴

A párt politikusa Vajnai Attila azzal került be a hírekbe, hogy számtalanszor vöröscsillagot ábrázoló kitűzőt viselt a ruháján, ezért tiltott önkényuralmi jelkép viselése miatt többször előállították.¹¹⁵ Vajnai Attila végül az Európai Jogok Európai Bíróságához fordult, a Strasbourgban székelő testület kétszer is igazat adott a politikusnak, 2008-ban és 2011-ben, 2000, illetve 4000 eurós kártérítést ítélt meg neki a törvényszék.¹¹⁶

¹⁰⁸ <http://www.valasztas.hu/orszagos-listak-eredmenye>

¹⁰⁹ A Munkáspárt 2018-as programja https://budapest.munkaspart.hu/images/tartalom/szorolapok/2018_program/magyar_munkaspart_program.pdf

¹¹⁰ <http://www.valasztas.hu/egy-jelolo-csoport-nemzetisegi-onkormanyzat-eredmenyei>

¹¹¹ https://www.valasztas.hu/osszesített-eredmények_ep2019

¹¹² <http://www.amiidonk.hu/impresszum/>

¹¹³ Leimeiszter Barnabás: „Munkát, kenyeret, kedves elvtársak!” – Csúcstalálkozó a Baloldali Szigeten. 2012. 08. 27. https://mandiner.hu/cikk/20180827_baloldali_szigetfesztival_csucstalalkozo

¹¹⁴ MUON.hu: Baloldali Sziget Fesztivál – “A passzív ellenállás nem segít” 2017. 08. 28. <http://muon.hu/baloldali-sziget-fesztival-a-passziv-ellenallas-nem-segit/>

¹¹⁵ Lencsés Károly: Vörös csillag: vagyonokat veszít az állam Strasbourgban. 2014.09.23. <http://nol.hu/belfold/voros-csillag-vagyonokat-veszit-a-magyar-allam-strasbourgban-1488115>

¹¹⁶ Magyarai Péter: Vörös csillag – Magyarország: 2-0. 2011.11.03. https://index.hu/belfold/2011/11/03/voros_csillag_magyarorszag_2-0/

Egyéb szélsőbaloldali pártok: Balpárt és Népi Front

A hazai szélsőbaloldal kapcsán meg kell még említenem két pártot, egyik közülük a Balpárt. Ez egy 2014. márciusában létrejött, marginális szélsőbaloldali párt, tagjaik korábban az MSZP-ben és a Zöld Baloldalba politizáltak. 2014-ben egyetlen választáson sem indultak el, az együttműködést pedig kizártnak tartják más baloldali, szélsőbaloldali pártokkal. Egyedül „antifasiszta ügyekben” működnének együtt a Munkáspárt 2006-al, példaképük a görög Syriza és a német Die Linke.¹¹⁷

A 2018-as választásokon ugyan nyilvántartásba lett véve a párt, de nem tudtak listát állítani és egyetlen országgyűlési képviselő-jelöltjük sem volt.¹¹⁸ A szervezetnek jelenleg aktív honlapja és Facebook oldala sincs, de a párt egyik politikusa, Kalmár Szilárd a felelős szerkesztője a Munkások Újsága nevű lapnak, ahol a Balpárt több tagja is publikál.¹¹⁹ A párt nevével nem sűrűn lehet találkozni a médiában.

A másik párt a Népi Front, amelynek előzménye, hogy 2011-ben tovább szakadt a Munkáspárt, kilépési hullám indult el a szervezetben. A távozók szerint Thürmer Gyula és rokonai miatt a halálán van a párt, amelynek a pénzügyi gazdálkodása sincs rendben.¹²⁰

A Munkáspárt ifjúsági szervezete, a Baloldali Front vezetői is támadták a pártvezetést és kijelentették, hogy önálló pártként fogják folytatni a jövőben. Erre válaszul Thürmer Gyulának összehívták a Baloldali Front kongresszusát és lojális vezetőket ültettek az ifjúsági szervezet élére. Az addigi vezetők még a kongresszus összehívása előtt elítélték az akciót és távoztak a Baloldali Frontból.¹²¹

Az Index a témát boncolgató cikkéből kiderül, hogy a Munkáspárt vezetésében és szervezésében a pártelnök komplett családja részt vesz: felesége, szeretője, lánya, fia és fiának a felesége is pozíciót töltenek be a pártban, amiért fizetést kapnak a párttól, a párt elnökéhez és alelnökéhez hasonlóan.¹²²

A Munkáspártból és ifjúsági szervezetéből kilépők alapították meg a Népi Frontot 2012-ben. A Népi Front egy antifasiszta, antikapitalista, radikális baloldali és rendszerellenes marxista párt, amely a „szocializmus 21. századi modelljét” szeretné megvalósítani.¹²³

A szervezet egyetlen országgyűlési választáson sem indult, helyette a szervezett bojkottra szólítottak fel. Ennek magyarázata, hogy szerintük a baloldali ellenzék nem képes leváltani a kormányt, a Jobbikkal való szövetkezést pedig elutasítják. A választást nem tartják legitimnek, annak eredményét nem fogadják el.¹²⁴

A 2014-es önkormányzati választásokon a pártnak 22 polgármester-jelöltje volt, de egyiket sem választották meg, önkormányzati és megyei közgyűlési képviselője sincs a

¹¹⁷ Pintér Bence: Galba-Deák: Talán mára nem ciki baloldalinak lenni. 2014. 07. 14. https://mandiner.hu/cikk/20140711_galba_deak_talan_mara_nem_ciki_baloldalinak_lenni

¹¹⁸ <http://www.valasztas.hu/egy-jelolo-csoport-nemzetisegi-onkormanyzat-eredmenyei>

¹¹⁹ <https://muon.hu/kategoria/impresszum/>

¹²⁰ Spirk József: Thürmer barátnője miatt fogy a Munkáspárt. 2011. 07. 15.

https://index.hu/belfold/2011/07/15/karacsne_miatt_fogy_thurmer_munkaspartja/

¹²¹ Spirk József: Thürmer visszaszerzi az ifjú kommunisták feletti hatalmat 2011.07.22.

https://index.hu/belfold/2011/07/22/thurmer_visszaszerzi_az_ifju_kommunistak_feletti_hatalmat/

¹²² Spirk József: Családi vállalkozás lett a kommunista párt. 2011. 08. 19.

https://index.hu/belfold/2011/08/19/csaladi_vallalkozas lett_a_magyar_kommunista_part/

¹²³ <https://nepifront.hu/nepi-front/>

¹²⁴ Rónai Katalin: A Népi Front állásfoglalása. 2017.11.18. <http://frontoldal.hu/nepi-front-allasfoglalasa/>

szervezetnek.¹²⁵ A formációnak van egy „hírportálja”, a Frontoldal, aktív a honlapja és Facebook oldala is, legutóbb 2019-ben tartott kongresszust, ahol támogatták a Munkáspárt 2006-val való szövetkezést és egy Kádár-kampányt is terveznek.¹²⁶

Összegző áttekintés

A mai értelemben vett szélsőbaloldal Magyarországon 1918-ban született. Az 1867-től 1918-ig tartó dualizmus időszakában a szélsőbaloldalt a kiegyezést elutasító függetlenségi és 48-as pártok jelentették, amelyek azonban ideológiailag nem voltak szélsőbaloldaliak pártok. A korszakban több 48-as párt is létezett, ezek számtalanszor nevet váltottak, szétszakadtak és egyesültek gyakran követhetetlen módon.

Az első nevében is kommunista, valóban szélsőbaloldali párt a Kommunisták Magyarországi Pártja volt, amelyet az Oroszországból visszatért magyar hadifoglyok alakítottak meg a szociáldemokrata párt belső ellenzékével közösen. A KMP célja a proletárdiktatúra bevezetése volt, egyesültek a szociáldemokratákkal és létrejött a Magyarországi Szocialista Párt. 133 napig irányították diktatórikusan az országot, de néhány hónap után megbuktak.

A Horthy-korszakban betiltották a kommunista pártot, így illegalitásban működtek. A kommunistáknak volt két fedőpártjuk is: az egyik az 1925 és 1928 között fennálló Magyarországi Szocialista Munkáspárt, amelyet 1928-ban betiltottak.

A másik fedőszervezet a Békepárt volt, ez 1943 júliusában alakult meg és 1944 szeptemberéig működött. A párt röpirataira visszafogottabb hangsúly volt a jellemző, osztályharcos retorika helyett a különbség és a Hitlerrel való szembefordulás volt a fő jellemzője. 1944 szeptemberében felvette a Kommunista Párt nevet, ekkor kiadott kiáltványában már megjelent a reakció elleni küzdelem, de az olvasható benne, hogy a kommunista párt programja minden becsületes magyar, sőt az egész nép programja, így sokkal integratívabbnak tűnik.

A vesztes második világháborút követően néhány évig többpártrendszer volt Magyarországon. A kommunisták a szovjetek háttértámogatásával megszerezték a hatalmat, közben egyesültek a szociáldemokrata párttal és létrejött a Magyar Dolgozók Pártja, amely 1949-től 1956-ig állampártként irányította Magyarországot, az ország és a párt vezetője Rákosi Mátyás volt.

Rákosi uralmát az 1956-os forradalom döntötte meg és kimondták az MDP feloszlását, helyette hozták létre a Magyar Szocialista Munkáspártot (MSZMP). Kádár kezdetben dicsőséges felkelésnek nevezte a forradalmat, de mégis ő lett az ország és az MSZMP új vezetője, amely aztán 1989-ig állampártként irányította az országot.

A rendszerváltással megszűnt a kommunista diktatúra és az állampárt uralma, az MSZMP utódpartja az MSZP lett, a továbbra is kommunista elvek mentám politizálók még 1989 decemberében újraalakították az MSZMP-t, aminek elnöke Thürmer Gyula lett és jelenleg is ő tölti be ezt a pozíciót. Az MSZMP többször nevet váltott, de a Munkáspártot mindvégig megtartotta a nevében.

Ha a rendszerváltás utáni szélsőbaloldalt kell összegezni akkor azt alapvetően két korszakra oszthatjuk be. Van egy 1990-től 2002-ig tartó sikeres időszak, ahol a Munkáspárt

¹²⁵ <http://www.valasztas.hu/dyn/onk14/szavossz/hu/SZ/4/7/p41-1047.html>

¹²⁶ <https://nepifront.hu/kongresszus-2019/>

végig közel volt a parlamenti bejutási küszöbhez és állami támogatásra voltak jogosultak. Ebben a periódusban az önkormányzatokban számtalan önkormányzati képviselőjük volt, továbbá néhány polgármester és megyei közgyűlési képviselő is a pártot erősítette.

Többször együttműködtek más baloldali pártokkal. A 2002-es 2%-os eredményük után még sikerült egy népszavazással befolyásolni az országos politikát, de a 2005-ös pártszakadás végleg megpecsételte a Munkáspárt sorsát: azóta sem képesek 1% fölé kúszni. Ettől függetlenül, még mindig a legnagyobb és legaktívabb szélsőbaloldali szervezet Magyarországon.

A 2006 utáni időszak a magyar szélsőbaloldallal marginalizálódásának időszaka. Thürmer pártja minden időközi-választáson és országgyűlési választáson elindul, de a párt az országos listán rendre 1% alatt szerepel, kettő-három önkormányzati képviselővel és egy polgármesterrel rendelkezik.

A Thürmerrel szakító belső ellenzék pártja, a Munkáspárt 2006 csak egyszer tudott országos listát állítani 2006-ban, az önkormányzatokban 2014 óta nincs emberük, előtte egy polgármesterük és egy-két önkormányzati képviselővel rendelkeztek. A formáció teljesen jelentéktelen, bár ők szervezik a Baloldali Sziget fesztivált, ezzel a párt nem nyer plusz szavazatokat, ahogy Vajnai Attila korábbi vöröscsillagos performanszai sem hoztak eredményt.

A 2014-ben alakult Balpártnak semmilyen említésre méltó eredménye nincs, a 2009 és 2014 között működő, több szervezetből összeálló Zöld Baloldalnak egy önkormányzati képviselője volt, majd a szervezet 2014-ben gyakorlatilag megszűnt. A 2012-ben alakult Népi Frontot szintén Thürmer pártjából kilépők alapították, de ők sem indultak el egyetlen választáson sem és nincsenek politikusaik az önkormányzatokban. A szervezet aktív megmozdulások, tüntetések terén. A Thürmer-féle Munkáspárton és a Népi Fronton kívül a szélsőbaloldali pártoknak még honlapjuk és Facebook oldaluk sincs, bár van egy-egy a pártokhoz kapcsolódó hírportáljuk.

Gyenge szereplésüknek több oka van: egyik a megosztottság, hiszen sem egymással, sem más baloldali pártokkal nem hajlandóak együttműködni. Másik probléma a fiatalok hiánya, akiket nem vonz a marxizmus, szavazóbázisuk is nagyrészt idősekből áll. Ehhez hozzákapcsolódik, hogy ezek a pártok nem képesek a médiába bekerülni, online jelenlétük is elhanyagolható.

Bibliográfia

24.hu

444.hu

A Békepárt felhívása a magyar néphez. In: Magyarországi pártprogramok 1919–1944. Szerk.: Mérei Gyula, Pölöskei Ferenc. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003.

A Kommunista Párt kiáltványa. In: Magyarországi pártprogramok 1919–1944. Szerk.: Mérei Gyula, Pölöskei Ferenc. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003.

A Magyarországi Szocialista Munkáspárt elvi nyilatkozata és akcióprogramja. In: Magyarországi pártprogramok 1919–1944. Szerk.: Mérei Gyula, Pölöskei Ferenc. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003.

Az 1848-as Párt programja. In: Magyarországi pártprogramok 1867–1919. Szerk.: Mérei Gyula, Pölöskei Ferenc. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003.

BAON.hu

Courtois, Stéphane et al: A kommunizmus fekete könyve. Nagyvilág Kiadó, Budapest, 2000.

Gallai Sándor, Török Gábor: Politika és politikatudomány. Aula Könyvkiadó, Budapest, 2003.

Hahner Péter: A modern politikai irányzatok kialakulása http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_modern_politikai_iranyzatok_kialakulasa/

Hahner Péter: 100 történelmi tévhit – avagy amit biztosan tudsz a történelemről - és mind rosszul tudod... Animus Kiadó, Budapest, 2016.

Hahner Péter: Franciaország története. Műszaki, Budapest, 2003.

Harc a népszavazásért – A NATO ellen. Szabadság, 27. szám, 5-6. oldal. https://aszabadsag.hu/Archiv/Dokumentumok/2006_44sz.pdf

Hatos Pál: Rosszfiúk világforradalma. Múlt-Kor, Tavasz, 2019. 50-55. oldal

HVG.hu

Index.hu

Kommunista.NET

Magyarországi politikai pártok lexikona 1846–2010. Szerk.: Vida István. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011.

Magyarországi Szocialista Munkáspárt In: Magyarországi pártprogramok 1988–1990. Szerk.: M. Kiss József, Vida István. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 631–640.

Magyarnarancs.hu

Mandiner.hu

Munkaspart.hu - A Munkáspárt honlapja

MUON.hu

NOL.hu

Nepifront.hu – A Népi Front honlapja

Origo.hu

Pipes, Richard: A kommunizmus. Európa könyvkiadó, Budapest, 2004.

Politicalcapital.hu

Pupek Emese, Vass László: A politikatudomány alapjai. Századvég Kiadó, Budapest, 2009.

Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Tábori Ferenc: Az 1990 és 2010 között megtartott általános országgyűlési választásokon alkalmazott választási rendszer hatásai a magyar többpártrendszerre. Politikatudományi tanulmányok, 2014. 40. oldal

Thürmer Gyula: Az elsikkasztott ország. Korona, Budapest, 2009.

Valasztas.hu – Nemzeti Választási Iroda honlapja

PEKÁRIK DÁVID

**THE PLACE OF THERESA MAY
IN THE CONSERVATIVE POLITICAL TRADITION IN BRITAIN**

Two of the most important skills to be mastered by political leaders in a viably working state are (1) the persuasion of citizens that they are the best choice to govern the country, and (2) the creation of a widely supportable, popular or at least acceptable image of themselves. But what are the appropriate tools to achieve these goals? Every political party or leader has different answers to this question. They all identify themselves with an ideology or values, e.g. ‘the national party,’ ‘the British Bulldog’¹ or ‘the Iron Lady’,² thus they declare themselves the ‘embodiment of an idea.’ The British Tories have been excellent at maintaining such self-images for particular periods of time.

Incumbent British Conservative Prime Minister Theresa May – who assumed office on 13 July 2016 after her predecessor, David Cameron had to resign – is arguably one of the most powerful female politicians in the world. Mrs May is also the 15th most admired woman on the world, a 2018 YouGov poll has revealed in April (qtd in Horton, 2018). She has been addressed in several ways so far (a ‘Bloody Difficult Woman’,³ ‘Theresa Maybe’⁴ or ‘Maybot’⁵) to explore her personality and leadership style. She has also identified herself with ideologies and characteristics (‘one-nation Conservative’ or ‘strong and stable’⁶) to show strength, create her own political image or, basically, to gain popular votes.

All this suggests that it is not entirely clear what Mrs May stands for. However, her ideology is one of the most up-to-date topics nowadays in politics, because the Prime Minister, her closest aides and Cabinet members (e.g. Foreign Secretary Boris Johnson) will shape the future of the United Kingdom post-Brexit, moreover, partly that of the European Union and international relations. People may think whatever they want about Mrs May, but it is undebatable that she still has some cards up her sleeve – she even managed to secure her position as Prime Minister after the Pyrrhic election victory of 2017, to keep Jeremy Corbyn away from power and to reach significant achievements during the Brexit negotiations.

My assumption is that Theresa May is a Progressive Conservative Prime Minister who has embraced the idea of change to a certain extent in order to modernise the country, but is wary of radical changes and has internalised most of the elements of the British Conservative legacy, such concepts as ‘patriotism,’ ‘national values,’ ‘paternalism’ or

¹ ‘The British Bulldog’: nickname of Winston Churchill, given to him because of his ferociousness in diplomacy (Higgins, 2017).

² ‘The Iron Lady’: popular nickname of Margaret Thatcher, first female Prime Minister of the United Kingdom. It was given to her by a Soviet journalist (Fisher, 2013).

³ ‘Bloody Difficult Woman’: originally used by Conservative MP Kenneth Clarke to describe May while preparing for an interview with Sky News, unaware he was being recorded (Mason & Asthana, 2016).

⁴ ‘Theresa Maybe’: another nickname attached to her because even after six months in office, many felt they did not know what the new prime minister stood for (The Economist, 2017).

⁵ ‘Maybot’: a nickname given to her because of her repetitive and seemingly ‘pre-programmed’ style of providing answers and giving speeches (Crace, 2016).

⁶ Mrs May’s slogan during the botched 2017 election campaign.

‘defence.’ As the successor of David Cameron, she embraced the legacy of the former Prime Minister. Prime Minister John Major was mocked ‘Margaret Thatcher without a handbag,’ now, is Theresa May ‘David Cameron with a handbag?’

In this paper, I consult a wide range of both primary and secondary sources. In the first section, I explore the Tory political tradition and the birth of the Conservative Party. In the second section, I examine the premierships of several British Conservative Prime Ministers in depth – William Pitt the Younger, Benjamin Disraeli, Stanley Baldwin, Winston Churchill, Margaret Thatcher and David Cameron – to understand the Conservative legacy that Theresa May has to deal with. In the third section, I explore Mrs May’s own Conservatism through her speeches and policies based on the previous discussions. I draw parallels between Conservative governments to find concepts and ideas that have become an integral part of the ideology and to point out what new perspectives Mrs May has brought into Conservative thinking in Britain.

1. The Conceptual Framework of the Research

It is important to clarify terms connected to the topic of my paper, that is British Conservatism and the Conservative and Unionist Party. BBC journalist Leala Padmanabhan offers a simple but suitable definition for the term ‘Conservative’ in a British context: “Usually with capital initial: a supporter or member of the Conservative Party of Great Britain, or a similar party elsewhere; a Tory. In early use: one who espoused the policies of Sir Robert Peel” (qtd in Padmanabhan, 2015). The “Oxford English Dictionary” defines ‘Conservatism’ as “[c]ommitment to traditional values and ideas with opposition to change or innovation”. This is generally true if we consider Conservatism as a globally widespread ideology or just the etymology of the word. As Robert Leach also points out, “Conservatism at its simplest suggests ‘conserving,’ keeping things as they are, with a sceptical attitude to change” (Leach, 2002, p. 49). This idea is also the core of Toryism, which has changed a lot since its appearance in Britain.

There are ambiguities and tensions in all mainstream political ideologies and conservatism is no exception. This is hardly surprising. In British politics the term ‘conservatism’ dates back to the 1830s and the roots of the philosophy much further – through the ‘Toryism’ established from the late seventeenth century, and arguably further back. It would be surprising had Toryism/conservatism not evolved and changed considerably in response to altered circumstances (Leach, 2002, p. 47).

Consequently, British Conservatism evolved out of the philosophy of Toryism. The original Tories were seventeenth-century politicians and thinkers, who supported hereditary monarchy, the Church of England, the interests of the landed gentry and traditional values, such as social hierarchy and strict order. A branch of Conservatism that this paper deals with is ‘Progressive (or Liberal) Conservatism’, which dates back to the 1820s and developed throughout the premierships of the Earl of Liverpool, George Canning, the Duke of Wellington and, particularly, Sir Robert Peel. Progressive Conservatism opposes sudden changes, but it is more flexible with reforms, as it is much more pragmatic than dogmatic, for example, in connection with free trade. The aim of this stance in politics was to facilitate the gradual amelioration of society. In more clear and direct terms: economic growth and political stability (Duncan, 2015, p. 128). As this branch has evolved, it has internalised new elements, such as the advocacy of centrist

policies, liberal foreign policy, the more widespread acceptance of parliamentary reforms and the one-nation cause.⁷ A more modern idea in Progressive Conservatism is the promotion of 'social justice,' which traditionally belongs to social democratism (Griffiths, 2014, p. 37). In the post-Thatcherite era, it has become a means of gaining support and votes to 'borrow' ideas from the left. Progressivism in general is based on the idea of 'progress' and the establishment of a viable future for the coming generations. One of its most essential aims is the democratic improvement of societal conditions, thus it is connected to liberal values. Sometimes, Conservatives are accused of regressivity (e.g. the 'romanticisation' of past values and conditions), but they have proved that traditional values can be in harmony with progressivism.

Another significant branch of Conservatism is 'Thatcherism', which was the ideology of late Prime Minister Margaret Thatcher and her close advisers and followers in the 'New Right.' Thatcherism has become such an influential ideology in Britain that it has even survived Baroness Thatcher's fall. Some of the most important achievements of the Thatcher era (1979-1990) are the 'rolling back of the frontiers of socialism' (i.e. privatisation and cutting down on the welfare state), decreasing the power of trade unions and assisting the USA in the anti-Communist crusade during the Cold War.

The ideas associated with 'Thatcherism' or the 'New Right' involved an interesting mix, and there were two principal strands. Firstly, there were the free market ideas derived ultimately from classical liberalism, but more recently expressed by thinkers such as Hayek and Friedman who were dubbed neo-liberals. Secondly, there was a neo-conservative strand which emphasized more traditional Tory and Conservative themes such as authority, sovereignty, law and order and the national interest. Clearly, neither strand was really new, although both seemed relatively novel in the context of the dominant 'One-Nation' strand of post-Second World War conservatism (Leach, 2002, p. 191).

As Toryism developed, British Conservatives adopted particular aspects of paternalism, nationalism and patriotism. As far as 'patriotism' is concerned, I use Stephen Nathanson's definition, claiming that patriotism has four criteria:

- (1) Special affection for one's own country
- (2) A sense of personal identification with the country
- (3) Special concern for the well-being of the country
- (4) Willingness to sacrifice to promote the country's good (qtd in Primoratz, 2015).

These four criteria also stand for successive stages of development, because it takes more commitment for an individual to embrace the second criterion after the first, and the most difficult part is the fourth stage. In wartime, a state may lay respectable emphasis on one's 'willingness to sacrifice.' So patriotism is concerned with the entity of the 'country,' which is not to be mingled with the 'nation' as such. As Lord Lexden claims, "[p]atriotism is the first, and most deeply rooted, element of the [Conservative] party's character" (qtd in Padmanabhan, 2015).

'Nationalism', 'nationalist' and 'national identity' form a significant group of concepts. Anthony Smith differentiates among five types of 'nationalism'.

⁷ The Disraelian one-nation initiative will be discussed later.

- (1) the whole process of forming and maintaining nations or nation-states
- (2) a consciousness of belonging to the nation, together with sentiments and aspirations for its security and prosperity
- (3) a language and symbolism of the 'nation' and its role
- (4) an ideology, including a cultural doctrine of nations and the national will and prescriptions for the realization of national aspirations and the national will
- (5) a social and political movement to achieve the goals of the nation and realise its national will (Smith, 1991, p. 72).

In this paper, I use the second type defined by Smith. In this conception, politicians use people's national 'sentiments' to achieve the goals of the nation in an already established state. Parties also count on the national sentiments of their compatriots to gain popular support and political legitimacy for their leadership. At this point 'national identity' is formed in/by the people, which can be the basis of political exploitation, in other words to bring political benefits in the long run. The Tories have created a tradition of relying on the people's sense of nationalism. As Finlayson puts it: "[t]his is, indeed, part of the view which the party takes of itself as the 'national' party, rather than the party of any one section or class" (Finlayson, 1983, p. 18).

The previously mentioned (national) identity has several forms. Friedrich Meinecke was the first to make a distinction between 'political nation' and 'cultural nation' (qtd in Smith, 1991, p. 8). Citizens of a country with multiple ethnic groups may be held together by their common **political identity**, the sense of belonging to the same country regardless of race or religion (for example in the United States of America). On the other hand, whether in many states in one larger region or within a single country, a group of people may have a shared culture. That is same traditions, history, language and race or ethnicity, so they are held together by their **cultural identity** (for example ancient Greek states). In the case of Britain, we can talk about cultural nationalism, mainly because the British have a strong national attachment to the institutions of the Crown and the Church of England, thus forming a 'state-nation.' Moreover, they also believe in their common ancestry and traditions since the migration of Germanic tribes to the British Isles.

We have to differentiate between 'Englishness' and 'Britishness,' because inside the United Kingdom this distinction is still an indicator of England's supremacy in the union – meaning that citizens of England rather consider themselves English than British. As Kumar claims, although there were times when the British sense of nationalism increased, for example during the French Wars of 1793-1815, a proper and constant nationalism was not yet generated, so there was "nothing like a persisting national consciousness" until the end of the nineteenth century (Kumar, p. 45). "This then was a national identity of a kind. But it was not a nationalist identity, an identity framed in terms of common membership of an ethnic community. Its attachment was primarily institutional – to Church, to Parliament, and, above all, to the Crown [...]" (Kumar, p. 45). Later on a 'cultural nationalism' developed, which stressed the importance of an ethnic community, its main components formed by "language, religion, history, and blood or 'race'" (Kumar, p. 48).

Another term in connection with nationalism is *nation*. Nations are considered to be modern creations. The concept of the modern nation can be derived from the effects of

the French Revolution of 1789; therefore, modern civic nations are not older than two and an half centuries. Smith argues that modern nations have four main features, so far as

- (1) they require a unified legal code of common rights and duties, with citizenship rights where the nation is independent
- (2) they are based on a unified economy with a single division of labour, and mobility of goods and persons throughout the national territory
- (3) they need a fairly compact territory, preferably with ‘natural’ defensible frontiers, in a world of similar compact nations
- (4) they require a single ‘political culture’ and public, mass education and media system, to socialise future generations to be ‘citizens’ of the new nation (Smith, 1991, p. 69).

An essential concept that materialises in connection with nationalism is state *sovereignty*. It is one of the most pressing and debated issues in contemporary Britain, especially if we take into consideration the rise of Euroscepticism⁸ and the Brexit referendum. Daniel Philpott defines sovereignty’s core meaning as the supreme authority within a territory.

It is a modern notion of political authority. Historical variants can be understood along three dimensions – the holder of sovereignty [**who possesses authority**], the absoluteness of sovereignty [**scope of matters over which a holder of authority is sovereign**], and the internal and external dimensions [**acknowledged within and outside borders**] of sovereignty. The state is the political institution in which sovereignty is embodied. An assemblage of states forms a sovereign states system. The history of sovereignty can be understood through two broad movements [...]: 1) the development of a system of sovereign states, culminating at the Peace of Westphalia in 1648 and 2) the circumscription of the sovereign state, which began in practice after World War II and has since continued through European integration and the growth and strengthening of laws and practices to protect human rights (Philpott, 2016).

Another term I use in the research is ‘paternalism’. Gerald Dworkin defines it as “the interference of a state or an individual with another person, against their will, and defended or motivated by a claim that the person interfered with will be better off or protected from harm” (Dworkin, 2016). In the context of my research, paternalism specifically means the state being the ‘father’ of its people. Dworkin offers five possible categorizations of paternalism.⁹

⁸ Euroscepticism: a European political ideology that advocates the reformation of or disengagement from the European Union, its radical form is anti-Europeanism. Its populist critical rhetoric has three main foci: lax immigration control, strong EU bureaucratic structure and the rise of federalism. In Britain (and usually everywhere in the EU) it is concerned with the violation of all three dimension of state sovereignty.

⁹ Dworkin’s categorization of paternalism:

soft – hard: In soft paternalism the state notifies citizens about dangers or what they should do, but allows them to act knowledgeably and voluntarily. In hard paternalism, the state may go as far as interfering with one’s affairs.

broad – narrow: In narrow paternalism the state is only concerned with state coercion, while in broad paternalism any kind of paternalistic action is acceptable.

Jesse Norman, a journalist for *The Guardian*,¹⁰ highlights two branches of British Conservatism, one of which is characterised by paternalism. “Historically, in Great Britain these principles have clustered around two rival traditions: a liberal or libertarian conservatism concerned with free markets, localism and private property; and a ‘paternalist conservatism’ that has prioritised community and social stability” (Norman, 2006). This implies that paternalism has long been a characteristic of British Conservative theory and practice.

2. British Conservatism and the Tories

Nowadays in the United Kingdom Conservatism is accepted to be embodied by the Conservative Party, which was originally called the Tory Party. This party is the oldest existing political party in the world. ‘British Conservatism’ is also called ‘Toryism’, and the term ‘Conservative’ was first used in connection with the Tory Party in the 1830s (Cooke, 2008, p. 5).

In fact, the formation of the British two-party system dates back to the late seventeenth century, when the two major political forces, first the Tories and then the Whigs, emerged in Parliament. However, in the eighteenth and early nineteenth centuries the two parties could not be divided ideologically by a strict line. Instead, there was a blurred division marked by the different supporters and their diverging attitudes towards the Crown. As Trevor Fisher puts it: “The two parties, the Tories and the Whigs, existed as loose parliamentary formations and at local levels as little more than election labels” (Fisher, 2010, p. 18).

At that time the electoral system could not be called very ‘democratic’ by modern terms. As Fisher points it out, the parties were loose formations and by the so-called ‘rotten boroughs’,¹¹ they could practically buy their seats to the House of Commons. Therefore, this phenomenon was the manifestation of corruption. In fact, the system was permeated with it, so the parties were primarily tools to gain money (Fisher, 2010, pp. 18-19).

The fact that the parties were not yet well-grounded ideologically can be highlighted with the example of William Pitt the Younger. His father was the First Earl of Chatham, one of the greatest Whig politicians of the time, and one may suppose that he left a significant impact on his second son. That must be the case, however, as we know, the son became a Tory politician. How is that possible? Indeed, the Younger Pitt did share

weak – strong: A weak paternalist would only prevent someone from achieving their goal, if he believes that their means endangers the fulfilment of the objective. In strong paternalism, a person would even be prevented from achieving a goal, if the person is believed to be mistaken or confused.

pure – impure: „In pure paternalism the class being protected is identical with the class being interfered with [...]. In the case of impure paternalism the class of persons interfered with is larger than the class being protected.”

moral – welfare: A moral paternalist state interferes in people’s private life to protect their own moral well-being, even if they wanted to act differently. In welfare paternalism the states interferes in order to create or protect the assumed general well-being or welfare of the citizenry (Dworkin, 2016).

¹⁰ *The Guardian*: a British national daily paper.

¹¹ Rotten boroughs: election districts that were very sparsely populated. These were in the hands of aristocrats, so rotten boroughs were maintained to provide royal control over the seats in the House of Commons. They were eliminated by the Reform Act of 1832.

some of the Whigs' sentiments, especially those of Charles James Fox, but after a personal conflict with political tincture,¹² they became sore adversaries, and Pitt was appointed Prime Minister in Tory colours. Even Pitt liked to emphasise sometimes that he did not consider himself a 'Tory politician,' but rather the leader of his country and Prime Minister of King George III (Aspinall, 2016).

It should be noted that a certain element, which had been an integral part of politics even before the French Revolution, became strengthened in Toryism by the wars' effects (Cooke, 2008, p. 7). This element is **patriotism**, which began to gain importance in Britain after the North American War of Independence of 1775–1783, but a considerably huge impact resulted from the fight against Revolutionary and Napoleonic France. Colley argues that a sense of Britishness, a novel identity was forged in contemporary Britain, first at the level of the elite (Colley, 2005, p. 193). Furthermore, through the glamorisation of soldiers and national heroes, the sense of patriotism of the British public was heightened. Such patriotic themes as the portrayal of glorious battles and wartime heroes contributed to art and culture to a vast extent, thus helping the creation or development of a cultural identity. Therefore, patriotism was a part of the national identity, and many identified it with the Tory Party, because the Tories were the ones who protected the country against a French invasion, not the Whigs.

Another relevant element of Toryism was 'defence.' It appeared during the French Wars, because there was a serious threat of invasion,¹³ and it persisted as a major issue after 1789. "Pitt himself in the 1790s only gradually moved toward the side of defence" (Finlayson, 1983, p. 16). The fact that the Prime Minister did not want to initiate a crusade against France can be attributed to his intention to preserve the country's "maritime security and maritime trading interests" (Robson, 2011, p. 5), because Britain exerted her power and maintained part of her wealth through her navy and maritime trade. Nonetheless, after the French declaration of war on Britain in 1793, the fight was inevitable. The defensive strategy basically meant that Britain did not send troops to fight on the continent, but the British Government contributed to the war against France with money, organizing coalitions and sometimes engaging her navy – for preventive action. This conception was applied until 1808, when Britain turned to an offensive strategy and helped liberating the Iberian Peninsula with her own troops (Robson, 2011, pp. 2–5). Therefore, defence became an integral part of Tory rhetoric.

Another reason why William Pitt was reluctant to join the war against France was the Government's fear of the spread of revolutionary ideas in the British society. Therefore, the politics of the 1790s is often referred to as 'Anti-Jacobin Toryism' (Trevelyan, 1942/1987). It was a conservative commitment to avoid extremes, which, of course, took

¹² After the Earl of Shelburne – great rival of Charles James Fox and Prime Minister between 1782 and 1783 – resigned, George III refused to accept the alliance of Lord North and Fox in the Government of the Duke of Portland. Previously, Pitt served in the Shelburne ministry, thus becoming an 'adversary' of Fox himself. Before becoming Prime Minister, he largely influenced the House of Lords to vote against the bills of the Fox-North administration. After the failure of Lord North and Fox, the King, who passionately hated Fox, asked Pitt to accept the responsibilities of premiership (Evans, 2004, pp. 6-8).

¹³ France captured the Low Countries (which approximately include the coastal area around the Netherlands and Belgium) in 1795 with the aim of invading the British Isles, should the opportunity arise.

root in Toryism.¹⁴ A popular method connected to Toryism is the **identification of a common enemy**, against which the fight may gain support on a quasi-national level. Although nationalism was not yet an ingrained part of British Conservatism, the aforementioned attitude can be attributed to the Tories under Pitt, already.

The strongest effect on British Conservatism in this era was left by Edmund Burke, an Irish-born statesman and philosopher (Cavendish, 1997). It should be noted that he was a Whig politician, which also exemplifies that party affiliations did not entirely overlap strict ideologies. Burke is usually referred to as the 'father of modern conservatism.' In his most famous work, "Reflections on the Revolution in France" of 1790, he practically put down the foundations of future Conservatism. The essence of his principles can be summed up in one word: tradition. He emphasised the importance of the combination of democracy, tradition and hereditary aristocracy under a constitutional monarchy. Therefore, the maintenance of social order, hierarchy, prescriptive rights and inherited values form a fundamental part of conservative ideology. Another issue he liked to repeat is religion as an essential component of society. According to Burke, the balance and mutual dependence of religious and secular institutions is vital (Parkin, 2016). Reflecting on the French events, he also realised that "liberty must be prudently measured." This idea is in parallel with his attitude towards reform: the real rights of man are derived from tradition; but whereas vital reforms may be implemented, a revolution or an overall change of the system would be disastrous. In other words, reforms are important to maintain the organic development of a country, but they are to be dealt with cautiously and with deep consideration (Feulner, 2008). After the Act of Union of 1801, it was the Tories who embraced much of Burke's conservative ideas, such as the devotion to the Church of England, monarchy, social order, moderate reforms and family values.

After the Battle of Waterloo in 1815, Toryism took on a bit more novel face.¹⁵ Post-war Toryism until 1830 can be divided into two phases: Reactionary Toryism and Liberal Toryism.¹⁶ 'Reactionary' means that, after the Napoleonic Wars, the British Government sought to re-establish pre-war order in Europe, because there was a fear of revolution. As David Clarke puts it: "The theme of balance, rather than extremism, has often been stressed by Conservatives" (qtd in Finlayson, 1983, p. 16). This statement can be applied to this age as well, because balancing between reforms and strict tradition had started. The aforementioned 'defensiveness' rather manifested in the form of hesitation towards implementing reforms. Its extreme variation sometimes came up against political and social threats (Finlayson, 1983, p. 16). For example, if we take into consideration Wellington, who was war hero and later Prime Minister, he was wary of reforms in the first phase of his career, but later on he was on the side of cautious reforms: he helped passing the law of Catholic Emancipation in 1829 (Cooke, 2008, p. 7).

¹⁴ Although the Tories did not openly accept the ideology of Edmund Burke, they gradually embraced Burke's conservative conceptions, such as 'avoiding extremes' and implementing moderate reforms to prevent the spread of revolutionary ideas.

¹⁵ For a table of the different faces of Toryism, see Appendix 1.

¹⁶ Liberal Toryism: this branch of Toryism is connected to the 1820s. Under Lord Liverpool and Wellington's Government, the Tories shifted towards liberal values as far as foreign policy, Catholic Emancipation and reforms were concerned.

Cooke highlights four internal Conservative party crises: that of 1830, 1846, 1903 and 1992 (Cooke, 2008, p. 8). During all these crises, there were serious restructurings or ‘rethinkings’ of party ideology. After 1834 Sir Robert Peel, whose Tamworth Manifesto suggested reforms, became party leader, and then he formed the party’s first great reforming government. In his manifesto, Peel states that

[...] if, by adopting the spirit of the Reform Bill, it be meant that we are to live in a perpetual vortex of agitation; that public men can only support themselves in public estimation by adopting every popular impression of the day, - by promising the instant redress of anything which anybody may call an abuse - by abandoning altogether that great aid of government – more powerful than either law or reason - the respect for ancient rights, and the deference to prescriptive authority; if this be the spirit of the Reform Bill, I will not undertake to adopt it. But if the spirit of the Reform Bill implies merely a **careful review of institutions, civil and ecclesiastical, undertaken in a friendly temper combining, with the firm maintenance of established rights**, the correction of proved abuses and the redress of real grievances, - in that case, I can for myself and colleagues undertake to act in such a spirit and with such intentions (Peel, 1834).

Here Peel states that reforms are necessary to develop if changes do not endanger political traditions and the Establishment. Therefore, Peel believed in gradual changes, that is why he supported Parliamentary Reform and Catholic Emancipation. The peak of his development towards reform was the repeal of the Corn Laws,¹⁷ in which case he even sided with the Whigs against the majority of the Conservative Party. This Peelite branch of Toryism was called Progressive Conservatism. One of the critics of the Peelite reforms, Benjamin Disraeli also became a Conservative Prime Minister in the late nineteenth century, but he adopted a different approach as far as reforms were concerned (Cooke, 2008, p. 11).

A preference for gradual reform and organic change, rather than reaction on the one hand or radical change on the other, has often been seen as almost a defining characteristic of British conservatism – although there are some significant exceptions, including Disraeli [...] and Mrs Thatcher who all might be regarded as ‘radicals.’ The more typical ‘gradualist’ line is represented by [...] Burke and the younger Pitt from the eighteenth century, Sir Robert Peel and Lord Salisbury from the nineteenth century and Stanley Baldwin (who campaigned under the slogan ‘Safety First’), Rab Butler and William Whitelaw from the twentieth (Leach, 2002, p. 53).

This passage highlights that the major representatives of moderate reforms really started with Edmund Burke and William Pitt the Younger. They left such a vast impact on British conservative thinking that their legacy connected to gradual change can be detected in Toryism even nowadays. Sir Robert Peel, as the ‘reformer’ of the Conservative Party, was one of the British Prime Ministers who followed this legacy.

After the repeal of the Corn Laws in 1846, the party split¹⁸ over protectionist regulations (Norton, 2016). The Progressive or Liberal Tories, for example Peel and William E. Gladstone, left the Conservative Party and subsequently merged with the

¹⁷ Corn Laws: measures in force between 1815 and 1846 that protected British agriculture with tariffs. The debate over its repeal highly divided the Conservative Party (Leach, 2002, p. 52).

¹⁸ The schism over the Corn Laws was also known as the ‘Peelite Split,’ and the event was dubbed as the ‘battle for the soul’ of the Conservative Party (Bale, 2014).

Whigs, now called the Liberal Party. “The first unequivocally Liberal government was that formed in 1868 by William E. Gladstone, under whose leadership these various elements became a cohesive parliamentary party” (Webb, 2016). The Conservatives were reorganised by the critic of the Progressives, Benjamin Disraeli.

Prime Minister Disraeli brought into Conservative thinking the concept of “one-nation Toryism”. He stated that “change is constant,” acknowledging the necessity of reforms, and he proposed the later so-called ‘one-nation’ cause to overcome social divisions. “To its deeply ingrained patriotism, Disraeli added national and social unity as one of the Party’s fundamental purposes – and he placed a new emphasis on the Tories’ traditional attachment to the Crown as the embodiment of unity” (Cooke, 2008, p. 13). Disraeli believed that aristocrats should use their waning power to help the working class against the middle class to bring together the British nation as one. Therefore, the idea did not mean the elimination of class barriers, only the integration of classes as one coherent, but not homogenous nation.

“This is, indeed, part of the view which the party takes of itself as the ‘national’ party, rather than the party of any one section or class” (Finlayson, 1983, p. 18). Disraeli’s vision of ‘Tory Democracy’¹⁹ with measured changes was rather only rhetoric, however, there were undebatable changes implemented.²⁰ Disraeli had to convince working-class and middle-class people that progressive social reforms were not peculiar to Liberals. He spoke of the “elevation of the condition of the people” as his aim of political activities. Disraeli put down the basis of Tory paternalism, but the real architects came after his death. Disraeli and his fellow Conservative politician, Lord Salisbury – who later also took on the responsibilities of Prime Minister – “were quick to point to the contrast between the ‘national’ and the ‘patriotic’ Tory party *and* the ‘unpatriotic’ Liberal party of Gladstone” (Finlayson, 1983, p. 19). Again, they stressed their patriotic tradition and the new national element, now against the other major party of the era, the Liberals. Conservatives needed something to gain votes, because the Liberals became the strongest alternative for the people.

After Disraeli’s death Robert Gascoyne-Cecil, 3rd Marquess of Salisbury was quick to found in 1883 the Primrose League in memory of the deceased Conservative Prime Minister (Cooke, 2008, p. 14). In Conservative thinking, it is an essential element to commemorate great progenitors. Continuing the established legacy, Salisbury claimed that the objective of the party should not be “simply to keep things as they are.” As far as patriotism is concerned, it was a tool in the ‘First Boer War’²¹ against Boers in Africa and pro-Boers at home, using patriotic sentiments to heighten anti-Boer popular opinion (Finlayson, 1983, pp. 17-19). Consequently, public opinion was made less and less pro-Boer, and the Boer War was legitimised from a British point of view. The war in itself was not legitimate, because the United Kingdom previously officially accepted the

¹⁹ ‘Tory democracy,’ ‘Tory paternalism’ and ‘one-nation Toryism’ are more or less synonyms in this context.

²⁰ Acts that improved working conditions and public health: The Public Health Act (1875), Conspiracy and Protection of Property Act (1875), Employers and Workmen Act (1875), Factory Acts (1874, 1878), Merchant Shipping Act (1876).

²¹ The Boers (Dutch farmers in Africa) established two independent republics – the Transvaal and the Orange Free State. The war broke out from the attempted annexation of Transvaal. The First Boer War (1880-1881) ended with a Boer victory. There was a Second Boer War (1899-1902) against both Boer republics, but it was won by the British this time (Pretorius, 2011).

sovereignty of the two Boer republics. Therefore, they had no ground for violating the independence of the Boers. The British elite had to convince public opinion that the Boer Wars were legitimate and served Britain's interests. Thus, patriotism provided appropriate tools and ground for the war. Lord Salisbury, after an election victory in 1900, held a speech to the Conservatives in London. In this speech, he refers to Britain's desirable 'strenuous effort,' to the need to 'sustain the Empire' and to the 'glory of England.' He appeals to people's patriotism to acknowledge the necessity of the war.

I am aware that these matters, deeply important as they are, are not the matters which at this moment occupy our attention in the first rank. We have grave duties²² to perform and those duties must be fulfilled. They may require strenuous effort, they may require self-denial, but if you wish to uphold the reputation which has been handed down to us from our fathers, if you mean to sustain the Empire which they did so much to build up and which we have sacrificed so many things to maintain, if we mean that the glory of England shall suffer no tarnish at our hands, we must not allow our efforts to slacken until the great enterprise in which we have engaged has been carried through. [...] we must remember that the one thing we have to keep before us is that on the issue of this great enterprise the glory and perpetuity of our Empire rest and that we must spare no effort and no sacrifice by which ultimate success may be achieved (Salisbury, 1900).

In the nineteenth century, nationalism in Britain was quite different from that of France, where people were characterised by a civic national identity. The cultural identity of the British had an 'imperial character' and Britain was an excellent "example of the 'state-nation,' the state identified not by ethnicity but by state institutions such as Parliament and the monarchy" (Kumar, p. 43). At the time of Disraeli and Salisbury, the British Empire reached its peak as a dominant global power. The nineteenth century in Britain is considered a '*paternalistic*' era of Conservatism. We can think of this concept as connected to Pitt's vindictive anti-French measures, but mainly to Disraeli's pro-British 'one-nation' initiative, the foundation of 'Tory democracy.' While Pitt successfully defended Britain from France and revolutionary ideas, Disraeli wanted to change the situation of social classes by progressive social reforms. The influence of Disraeli's reforms have not disappeared: the Conservative Party usually returns to the so-called 'Tory paternalism.'

3. From Stanley Baldwin through Winston Churchill and Margaret Thatcher to David Cameron

In this section, I will draw parallels between the wars of 1793-1815 and modern British conservatives in order to point out that outstanding Conservative leaders in the twentieth and twenty-first centuries have tended to use techniques and ideas connected to the previously mentioned Tory figures. They all highly relied on patriotic propaganda in times of inner and outer crises.

During the First World War, the Conservative Party and the Liberal Party made a patriotic compromise in the form of a Liberal-led coalition government to successfully step up against Germany. Then came Stanley Baldwin, who was leader of the Conservative Party between 1923 and 1937, and was Prime Minister in 1923, 1924–1929 and 1935–1937. Part of the Conservative Party's "appeal was their claim to be the party

²² Reference to the ongoing Second Boer War of 1899–1902.

of moderation and consensus, a role which Baldwin played convincingly and with skill.” This gave them a period of domination for about two decades (Lee, 2005, p. 4).

Baldwin was a ‘moderate conservative,’ meaning that he respected traditional values and was usually ready to implement cautious reforms. Baldwin and his fellow Tories “presented themselves as the party of continuity. Unlike Labour, they had reassuringly deep roots in the past; unlike the Liberals, they had strong prospects for the future” (Lee, 2005, p. 69). Baldwin’s 1929 election campaign slogan, ‘Safety First’ also explained his moderate policies (Lee, 2005, p. 75).

Stanley Baldwin is known for his Government’s handling of the General Strike that lasted from 4 May until 12 May in 1926. He tried to “deflect the party – not always successfully – from taking a vindictive attitude towards the strikers” (Finlayson, 1983, p. 16). It was a change, because previously a strike or revolt was usually suppressed by the Government: for example, Pitt’s and Castlereagh’s handling of the London Corresponding Society in 1799 and the Irish rebellion of 1798, respectively. The Baldwin Government and the strikers could allegedly reach a consensus, which strengthened the party on the long term against Labour (Pugh, 2006, p. 47).

On the other hand, the Government of Stephen Baldwin highly manipulated public opinion through the BBC. The Government’s attitude towards the strike was rather derogatory: “Baldwin’s handling of it – he prepared emergency services but then did nothing – greatly increased his popularity; indeed, he is remembered as a peacemaker, although his Government passed an act declaring general strikes to be revolutionary and hence illegal” (Briggs, Brinkerhoff Gilbert & others, 2016). Nevertheless, Baldwin gained increased popularity among the public, the Government manipulated both public opinion and trade unions. The Conservatives “were now the only party which genuinely had a nationwide appeal” (Lee, 2005, p. 72). Since Disraeli, they had already started expressing their view as being the national party, applying Tory paternalism.

On 6 May 1924, Baldwin gave a speech to the Royal Society of St George, entitled ‘What England means to me’. The speech was imbued with authentic love of his Englishness – rather than Britishness –, the nation’s superiority and patriotism. He said that

[...] there is no nation on earth that has had the same knack of producing geniuses [...], in this same nation you have a literature second to none that has **ever** existed in the world, and certainly in poetry supreme. [...] the most beautiful passages in the English language would be ruined by that substitution [British, Britain] which is so popular to-day (Baldwin, 1924).

Consequently, national sentiments were already an integral part of Tory policies. At least Baldwin’s words refer to it, because, as a Conservative Prime Minister, he freely drew on such sentiments as “in this same nation you have a literature second to none”. He even supported MacDonald’s Labour-led National Government before his last premiership, explaining, “our aims must be national and not party.” His respect of traditions manifested in his skilful handling of the Abdication Crisis of 1936, when he convinced Edward VIII that he could not be monarch and the husband of an American divorcee at the same time, because it would have fatal consequences for the reputation of the monarchy. (Lee, 2005, p. 78)

Another great Conservative of the twentieth century was Winston Churchill, who was Prime Minister first during the Second World War and then between 1951 and 1955. Like

in Napoleonic times, “patriotism in wartime was a feeling with which Conservatives tended to be the most comfortable” (Lee, 2005, p. 171). Since the First World War, they could rely on the sense of patriotism even more than ever before. Lambert even compares Churchill to Admiral Nelson when he writes: “His name [Nelson] and his example filled the rhetoric of that other ‘Great Briton,’ Winston Churchill” (Lambert, 2004, p. 52). Churchill used the tools of patriotism and national pride during his political career. As Chandler observes, when handling episcopal appointments, “Winston Churchill showed a preference for patriots, if possible with medals”. He believed that “a profound relationship does exist between political belief and religious faith,” and this idea was also expressed by Baldwin and Thatcher (Chandler, 1997). He might have realised that if religion was the core of national identity – as previously suggested –, then he could use it for political purposes.

In his first speech as Prime Minister, Winston Churchill offered nothing else to the people of Britain, “but blood, toil, tears and sweat.” In this speech, he called for the help of the entire nation to gain a ‘bitter’ victory over Nazi Germany. Churchill also identifies Hitler and his Nazi State as the common enemy, the embodiment of ‘tyranny,’ the foe of democracy.

We have before us an ordeal of the most grievous kind. We have before us many, many long months of struggle and of suffering. You ask, what is our policy? I can say: It is to wage war, by sea, land and air, with all our might and with all the strength that God can give us; to wage war against a monstrous tyranny, never surpassed in the dark, lamentable catalogue of human crime. That is our policy. You ask, what is our aim? I can answer in one word: It is victory, victory at all costs, victory in spite of all terror, victory, however long and hard the road may be; for without victory, there is no survival. Let that be realised; no survival for the British Empire, no survival for all that the British Empire has stood for, no survival for the urge and impulse of the ages, that mankind will move forward towards its goal. But I take up my task with buoyancy and hope. I feel sure that our cause will not be suffered to fail among men. At this time I feel entitled to claim the aid of all, and I say, “come then, let us go forward together with our united strength”. (Churchill, 1940)²³

Churchill’s first Conservative-led coalition Government, the so-called ‘War Cabinet’, was followed by the first stable Labour Government of 1945-1951 led by Clement Attlee. The post-war Government’s most notable achievement was the creation of the ‘welfare state’ by heavy nationalisation of key industries and “with free state-provided medicine, increased publicly provided higher education, and extensive income support for the old, the unemployed, the young, and the sick” (Marangos, 2013, p. 80). This was also the start of the era of decolonisation, when Britain lost most of its colonies and had to face its imperial past in the ‘postcolonial moment.’ The Labour Government even influenced the evolution of Conservatism, because, by the establishment of the welfare state, new elements came into Conservative thinking. The Conservative administration that followed Attlee’s could not afford to dismantle the welfare system, because it would have triggered grave consequences: the British public was extremely supportive of the system created by Labour, therefore, the successors of power had to adapt to it. The

²³ Winston Churchill’s first speech as Prime Minister to the House of Commons, delivered on 13 May 1940. He asked for a vote of confidence from MPs. This speech is usually referred to as the ‘Blood, Toil, Tears and Sweat’ speech.

‘Conservative Decade’ of 1951–1964 came to be known in British history as ‘Consensus Britain,’ because – to maintain its popularity – the Conservative Party decided to preserve the welfare state with its social benefits, together with nationalisation, strong trade unions, a mixed economy and Keynesianism.²⁴ The beginning of the era was characterised by progress and prosperity under the Conservatives, which was the basis of their long-lasting governance. As Prime Minister Harold Macmillan put it during the 1959 election campaign, Britain had “never had it so good” and added “Life is better with Conservatives. Don’t let Labour ruin it” (qtd in Marangos, 2013, p. 88). Nonetheless, the era was followed by an economic instability in Britain. The country was so much in need of economic stimuli that the Government of Conservative Prime Minister Edward Heath decided to join the European Economic Community, which process was successfully negotiated by 1973. From the 1940s to the late 1960s, the Conservative Party’s ideology could be described as post-war one-nation Conservatism, which was ended by the emergence of the UK’s first female head of government.

Perhaps, the most outstanding Conservative of the late twentieth century was Margaret Thatcher, who was Prime Minister between 1979 and 1990. She was different from Baldwin regarding political consensus, because she considered it utterly unacceptable between parties (Lee, 2005, p. 227). Whereas Baldwin realised the importance of consensus as far as nationalism was concerned, Thatcher applied national sentiments exclusively in the identification of the Conservative Party with Britain; additionally a coalition would have been inadmissible, because she considered the blending with the opposition ‘anti-national.’ Consequently, she also gave speeches in accordance with this belief: “good news for Britain is good news for the Conservative Party” or “the Conservative Party now and always flies the flag of one nation – and that flag is the Union Jack” (Thatcher, 1977). As for tradition, she mainly shared the view of her predecessors: “one of the strengths of Conservatism is that we are not mesmerised by the present, we honour the past and what it has to teach and we look to the future” (Thatcher, 1979).

Thatcherism also included the identification of common enemies. She despised the encroachment of Marxist Socialism and leftist manifestos: she strongly disliked the Labour Party, but she even more hostilely viewed Communism and the Soviet Union, the ‘enemy without’ (Finlayson, 1983, p. 20). However, she applied a conciliatory tone towards Soviet leader Mikhail Gorbachev after he had introduced his reforms; moreover, she assisted American-Soviet negotiations to put an end to the Cold War. Her general attitude towards extremes evoked the attitudes of her Conservative predecessors against Jacobism, Bonapartism and Nazism. Her dislike of socialist ideas was also manifest in the elimination of the British welfare state, of which she was extremely proud.

²⁴ Keynesianism: the economic ideology of John Maynard Keynes was outlined in the 1930s. Keynesians do not believe in wage cuts as a means to restore better employment results. Keynesianism is considered a ‘demand-side’ economic theory that emphasises short-run economic ‘fluctuations,’ because it states that unemployment is a consequence of not enough demand for goods and services. Keynesians claim that investment is the dynamic factor determining the level of economic activity. They also believe that the government has a role in boosting employment and the demand for goods and services. However, they realised the successes of dictatorships in reaching full employment, they preferred something called as “guided market economy” with self-regulation (Marangos, 2013, pp. 71–72).

Our opponents would have us believe that all problems can be solved by State intervention. But governments should not run business. Indeed, the weakness of the case for State ownership has become all too apparent. For state planners do not have to suffer the consequences of their mistakes. It's the taxpayers who have to pick up the bill. This Government has **rolled back the frontiers of the State**, and will roll them back still further. So popular is our policy that it's being taken up all over the world. [...] The policies we have pioneered are catching on in country after country. We Conservatives believe in **popular capitalism** – believe in a property-owning democracy. And it works! (Thatcher, 1986)

Thatcher highly respected past conservative values, especially Victorian ones, and she also gave way to tradition in her government objectives: to develop a liberal market economy, to promote capitalism and privatisation, to end inflation, to cut the power of trade unions and to strengthen the country's international weight; all this to “make Britain a **great nation again**” (Lee, 2005, p. 229).

Unfortunately for her, she became quite unpopular at the very beginning of her premiership. What saved her was the Falklands War of 1982, which proved an overwhelming success. She was even congratulated by the leader of the Opposition. “In 1982, just months after the naval presence at the Falkland Islands was withdrawn, as part of a cost-cutting exercise by the Government, this obscure surviving outpost of the British Empire was invaded by neighbouring Argentina, which had long clamoured for sovereignty over the territory” (Levine, 2007, p. 221). Argentina was quickly defeated and Britain once again proved her naval strength. Thatcher became respected as a ‘war leader’, and “the outcome of the war enormously boosted her own image and enabled her to ride a patriotic wave as a Churchillian figure” (Lee, 2005, p. 230). She was compared by many to “great wartime Prime Ministers of the past,” such as William Pitt the Younger or Winston Churchill. She had the rhetoric of Pitt, but she lacked much of the resources to fight, nonetheless, the war was a triumph (Lee, 2005, pp. 277-278). As a result, defence became an integral part of her policies and rhetoric, in connection with both internal and external threats.

We want to see a Britain where our streets are **free from fear**, day and night. And above all, we want to see a Britain which is respected and trusted in the world, which values the great benefits of living in a free society, and is determined to **defend them**. [...] Our duty is to safeguard our country's interests, and to be reliable friends and allies. The failure of the other parties to measure up to what is needed places an awesome responsibility upon us. (Thatcher, 1986)

Another ‘success’ that consolidated her power was the miners’ strike of 1984–1985. She saw the trade unions as the ‘enemy within’ and she put through union reforms that enjoyed popularity among the public. There was a factor, though, in her worldview, which triggered mixed feelings: the excluding attitude towards non-white immigrants. As far as patriotism was concerned, “Margaret Thatcher was less explicit, but her patriotic rhetoric at the time of the Falklands War waxed lyrical on the British ‘island race’” (Leach, 2002, p. 131). She and her faction in the Conservative Party were identified “with the view that blacks threatened the British national character, its [Britain's] law and democracy [...] While the Conservative Party is formally committed to equality before the law and equality of opportunity for all citizens, Mrs Thatcher and her close supporters [were] associated with a hard line on black immigration” (Crewe & Searing, 1988, p. 376).

This can be explained by that the Thatcherite concept of nationalism did not embrace black immigrants, because these immigrants were not members of the accepted national community. The 'British nation' was considered to be made up of white Anglo-Saxon Protestants, excluding the immigrants even from the former British Empire. This indicates the popular attitude of British supremacy – and English supremacy even inside the United Kingdom – in the British Commonwealth and outside of it. This attitude can be exemplified by the Little Englanders²⁵, who “opposed imperial adventures” (Wordsworth, 2016). Therefore, they are strongly anti-imperialist and believe in the supremacy of the English even within the United Kingdom.

Another aspect of Thatcherism is a rather sceptic view of the European Community. This can be connected to a firm devotion to national sovereignty, British nationalism and a British sense of exceptionalism and supremacy. As Thatcher put it in her Bruges speech: “To try to suppress **nationhood** and concentrate power at the centre of a European conglomerate would be highly damaging and would jeopardise the objectives we seek to achieve” (Thatcher, 1988). Thatcher highlights the importance of Britain and the British as a nation in the history of Europe and within the Community. Actually, the intra-party ideological shift and debate on the issue of Euroscepticism materialised during the Thatcher era. “Thatcherism brought with it an exclusivist view of national sovereignty which was incompatible with the notion of ever closer union [and the recurring question] how much sovereignty could be sacrificed in return for the economic benefits of membership of the single market” (Hayton, 2018, pp. 209-210). Influenced by Thatcherism, the New Right was formed within the Conservative Party in the 1990s. It appeared as a more radical branch of Conservatives who believed in natural inequality and the supremacy of the British nation.

Conservative Prime Minister David Cameron entered office in 2010, leading a coalition government with the Liberal Democrats, and then in 2015 he formed a Conservative one-party government. The new British Prime Minister had two major tasks in office as far as ideology was concerned: to react to the philosophy of previous Conservative leaders **and** to the achievements of the 13-year-long rule of New Labour. On the more practical side, Cameron wished to modernise his party and the United Kingdom itself. His legacy consists of three essential issues: social liberalism, Unionism²⁶ and European integration. As Byrne, Randall and Theakston point out, concerning the Labour years and social liberalism,

Cameron made clear his objective was to rescue the political and institutional settlement that New Labour had imperilled. Cameron would defend the regime against statist solutions and leftist narratives which framed the financial crisis as a consequence of the withdrawal of the state from management of the economy. Furthermore, in office Cameron would not seek radical departures from the commitments of his Labour predecessors. The lineage of his government's economic, education and welfare policies, for example, could be traced back

²⁵ Little Englander: The term was first used in this context during the second Boer War in connection with conservative people who criticised imperial actions of the Tory Government. Since then it has become a form of bigotry, it can be used about anyone who criticises governmental measures that reach out of England with expansionist aims. For example, the spread of the British Empire or, nowadays, membership in the European Union (Grace, 2013).

²⁶ A political ideology that in a British context means the defence and advocacy of the integrity of the United Kingdom of Great Britain and (Northern) Ireland.

to New Labour. Cameron pursued what might be understood as ‘Blairism after the crash;’ policies which a New Labour government could have easily found itself pursuing in a climate of straitened public finances (Byrne, Randall & Theakston, 2017, p. 213).

Social issues became a central part of his modernising campaign in the form of Compassionate Conservatism, which is a modern face of one-nation Toryism. The ideology was manifest in paternalistic interventionist policies that were destined to tell people how they should live their lives (Lowe, 2016). As a Conservative politician, Cameron could not afford to openly embrace New Labour ideology or Blairism,²⁷ but the internalisation of certain elements of social democracy can be interpreted a ‘cunning ploy’ to ‘convert’ left-leaning voters. In rhetoric, he distanced himself from the Left, but in practice, he applied some typically leftish measures. One of his most important victories over traditionalists was the introduction of same-sex marriage.²⁸ In his 2011 speech during a Party Conference, prior to the actual implementation in 2014, he managed to both defend traditional Conservative family values and espouse same-sex marriage.

With the right values and the right effort, let’s end this scandal and help these, the most vulnerable children of all. But for me, leadership on families also means speaking out on marriage. Marriage [...] says powerful things about what we should value. So yes, we will recognise marriage in the tax system. But we’re also doing something else. I once stood before a Conservative conference and said it shouldn’t matter whether commitment was between a man and a woman, a woman and a woman, or a man and another man. You applauded me for that. Five years on, we’re consulting on legalising gay marriage. And to anyone who has reservations, I say: Yes, it’s about equality, but it’s also about something else: commitment. Conservatives believe in the ties that bind us; that society is stronger when we make vows to each other and support each other. So I don’t support gay marriage despite being a Conservative. I support gay marriage because I’m a Conservative. (Cameron, 2011)

Cameron’s social liberalism indicates a significant shift from Thatcherite social conservatism. Cameron realised the fact that a negative aspect of Thatcherism was that it showed a seemingly intolerant face of Conservatism. Therefore, he decided to apply a tone and policy partly different from that of Mrs Thatcher, who was considered by many a radical Conservative. The ideology of David Cameron “adheres to traditional Thatcherite neo-liberalism and Euroscepticism, but challenges the Thatcherite social conservative orthodoxy on the social, sexual and moral policy agenda. Cameron has

²⁷ In a British context New Labour, Blairism and the Third Way are synonymous concepts. They refer to the ideology of Prime Minister Tony Blair and his followers, the so-called Blairites. It means a shift towards the political centre forming an ideology of “between the kind of right-wing conservatism/capitalism associated with the Thatcher Government, and the left-wing liberalism/economic management associated with more mainstream socialist parties in Western Europe. It has also been described as ‘capitalism with a conscience’ or ‘market socialism’” (McCormick, 2003, p. 126).

²⁸ Same-sex marriage in the UK is a devolved issue, thus all the four parts had to discuss it in their assemblies. The legislative process started with the Civil Partnership Act of 2004 under Blair, but same-sex marriage as such was granted by the 2013 Marriage Act under Cameron. England, Wales and Scotland, even some overseas territories acknowledge and perform same-sex marriages, but Northern Ireland does not (Fairbairn, Lyall & Campbell, 2014). The Democratic Unionist Party in Northern Ireland and its leader, Arlene Foster categorically oppose same-sex marriage, but after the 2017 Northern Irish snap election, they have lost their majority to form a government with their unionist allies.

sought to present his brand of liberal Conservatism through the Big Society²⁹ narrative” (Heppel, 2012, p. 341). The term Liberal Conservatism was coined by the British Conservatives and was widely applied by Cameron’s Government. It is not a separate ideology, but, to a certain extent, the adaptation of Tony Blair’s “liberal interventionism”³⁰ to Conservative thinking. Reflecting on the unpopularity of Blair’s joining the Iraq War, Liberal Conservatism distanced itself from it in its five principles: 1) Britain should understand fully the threat they face; 2) democracy cannot quickly be imposed from outside; 3) British strategy needs to go far beyond military action; 4) Britain needs a new multilateralism to tackle new global challenges; 5) Britain must strive to act with moral authority (Cameron, 2006). However, it is not a brand-new idea, as Peelite Conservatism was similar in its Liberal or Progressive tincture. Cameron outlined his approach to Liberal Conservatism in 2007, claiming that

I am a **Liberal Conservative**. Liberal, because I believe in the freedom of individuals to pursue their own happiness, with the minimum of interference from government. Sceptical of the state, trusting people to make the most of their lives, confident about the possibilities of the future – this is liberalism. And Conservative, because I believe that **we’re all in this together** – that there is a historical understanding between past, present and future generations, and that we have a social responsibility to play an active part in the community we live in. Conservatives believe in continuity and belonging; we believe in the traditions of our country, which are embedded, in our institutions. **Liberal and Conservative** (Cameron, 2007).

Connected to this issue comes up another important aspect of Cameronism: Unionism and one-nation Conservatism. During the Thatcher premiership, nationalism in the UK became narrower, but demanded the widest possible Unionism. Cameron’s rhetoric, generally, indicated a one-nation approach, furthermore, he also adhered to the traditional Conservative idea of Unionism. After the 2015 election victory Cameron claimed that the Conservative Government

must ensure that we bring our country together. As I said in the small hours of this morning, we will govern as a party of one nation, one United Kingdom. That means ensuring this recovery reaches all parts of our country: from north to south, from east to west (Cameron, 2015).

It would be hard to argue that the Prime Minister did not attempt to take into consideration the interests of all the four countries of the UK and to bring to together the social classes and the Irish, Scots, Welsh and English peoples. However, one of the “paradoxes of the Cameron premiership was that while he consistently articulated his own belief in the importance and value of the Union, the territorial integrity of the United Kingdom was imperilled to an extent not seen since the partition of Ireland” (Hayton,

²⁹ Big Society: a twenty-first-century political ideology that believes in empowering communities, redistributing power and fostering a culture of volunteerism. It was espoused by David Cameron’s Compassionate Conservatism, but its success is debatable.

³⁰ Blair’s 1999 speech in Chicago, often referred to as the ‘Doctrine of the International Community’ outlined the six principles that Blair indicated would inform British foreign policy in the future and highlighted the centrality of the Prime Minister in foreign policy decision making. Blair outlined five key questions when considering intervention in another sovereign nation [...] In the speech, he outlined a form of interventionism based largely upon human rights and the protection of those who would struggle to protect themselves (Honeyman, 2017, p. 9).

2018, p. 207). The paradoxical issue that Hayton refers to is the Scottish separatist movement and the Scottish independence referendum of 2014. It is difficult for a British Prime Minister to steer between Unionism and represent the interests of the entire nation, because, in this case, Cameron had to take a huge risk when permitting the Scots to decide in something that fundamentally threatened the integrity of the Union.

Politicians tend to behave in a way that is more aggressive and different from usual during election campaigns, as it also happened with Mr Cameron. “The most striking departure under Cameron from the Unionist tradition came [...] during the 2015 general election. During the campaign, the Conservatives focused remorselessly on the possibility of an SNP-Labour ‘coalition of chaos’ in which the former would hold the latter to ransom” (Hayton, 2018, p. 208). Addressing the cooperation of the Labour Party and the Scottish National Party as a ‘coalition of chaos’ is a form of identification of a common enemy, a Conservative (campaigning) tool, which actually has a community-forming force. In this case, the enemy can be found within the UK, which fact can also somewhat disintegrate the principle of Unionism, because the SNP claims to represent the interests of the Scottish people within the Union. Therefore, “it painted the Conservatives as a party that would put England (and in some contexts England and Wales) first, downgrading the centrality of the Union to conservatism” (Hayton, 2018, p. 209). Again, it is a paradoxical issue, but it is in line with Conservative traditions to declare that Conservatives are the only ones who can protect British national interests at home and abroad by identifying the enemy within or without, in this case: the opposition parties. In a way, he tried to politicise English national identity.

Following this idea, we get to Cameron’s most vital legacy: the Brexit referendum and European integration. By the end of his first term, public opinion grew sceptical about Cameron’s claim to serve the national interest. However, what granted him a second term in office was the Conservatives’ 2013 promise on a referendum about EU membership. Cameron was under pressure from inside and outside his party: the Eurosceptic faction of his party campaigned for leaving the EU (influential politicians like Boris Johnson or Andrea Leadsom), the rise of UKIP³¹ and the heightening Euroscepticism of the British public itself.

The most problematic issue of Cameron’s decision was that, however he was the one to provide the possibility of choice to the public, he lacked the conviction concerning Brexit and he campaigned for remaining in the EU. He practically staked his premiership on the single issue of the outcome of the referendum. Another mistake was that he “was obliged to make clear that collective responsibility would be suspended during the referendum campaign, to allow government ministers to campaign to leave the EU without resigning their positions” (Hayton, 2018, p. 211). This indicated a disintegration of his power and the integrity of his Cabinet. During the campaign, he used patriotic sentiments to avert the public towards remaining.

So today, I want to set out the big, bold **patriotic** case for Britain to remain a member of the EU. I want to show that if you **love this country**, if you want to keep it strong in the world, and keep our people safe, our membership of the EU is one of the tools – one of the tools – that helps us to do these things, like our membership of other international bodies such as

³¹ United Kingdom Independence Party: the most Eurosceptic party in the UK, the infamous head of which was MEP Nigel Farage during the referendum campaign. The party has 19 seats in the European Parliament.

NATO or the UN Security Council. Let us accept that for all our differences, one thing unites both sides in this referendum campaign. **We love this country**, and we want the best future for it. Ours is a great country (Cameron, 2016).

His wish to tap into people's patriotism is tangible: he used the word 'country' 30 times in connotation with words like 'love,' 'great' and 'our.' His rhetoric also indicates one-nation policy, as the phrase 'our country' means that the UK is shared by all the British from all social classes. David Cameron could not meaningfully challenge Euroscepticism; furthermore, his Remain campaign created a paradoxical stance on the EU. Hayton claims that under Cameron's leadership

Conservatism steered within, rather than against, the prevailing ideological legacy of Thatcherism, and did not find a clearly defined new course. It is evident that Cameron's successors will face key dilemmas not only in attempting to deliver Brexit but in balancing liberal and traditionalist attitudes within the party, and reformulating its approach to Unionism (Hayton, 2018, p. 214)

After the British referendum of 2016 was conducted, when the British people voted to leave the European Union, Conservative Prime Minister David Cameron resigned. The referendum could be translated as an achievement of the Little Englanders, who advocate English supremacy. "His successor, Theresa May, inherited a regime at best in a heightened state of enervation, at worst tipped into a state of political crisis" (Byrne et al., 2017, p. 231).

4. Theresa May as Conservative British Prime Minister

In this section, I will examine Mrs May's ideology against the background of a vast Conservative legacy that she has to deal with. The foundations of this section is primarily composed of the speeches so far delivered by Mrs May during her premiership and Conservative Party leadership.

Theresa Mary Brasier was born in 1956 as the only child of a Church of England clergyman. She received mainly state-education at Wheatley Park Comprehensive School with a brief time at an independent school and she graduated at St Hugh's College, Oxford in 1977. She is married to Philip May, an investment relationship manager. She has been an MP for Maidenhead since 1997 and served in Shadow Secretary positions from 1999 until she became Home Secretary in 2010 in David Cameron's Cabinet. She was also Minister for Women Equalities (2010-2012). She reached the peak of her career on 13 July 2016 when she became the second female Prime Minister of the United Kingdom.

In her first speech freshly appointed, Conservative Prime Minister Theresa May claimed to be a one-nation Conservative, as she stated that

[David Cameron's legacy is] about social justice. From the introduction of same-sex marriage, to taking people on low wages out of income tax altogether, David Cameron has led a one-nation government, and it is in that spirit that I also plan to lead. Because, not everybody knows this, but the full title of my party is the Conservative and Unionist Party, and that word Unionist is very important to me. It means that we believe in the Union, the precious, precious bond between England, Scotland, Wales and Northern Ireland, but it means something else that is just as important. It means we believe in a Union, not just between the nations of the United Kingdom, but between all of our citizens, whoever we are, and wherever we're from (May, 2016).

As this speech reveals, the incumbent Conservative Prime Minister of the United Kingdom has embraced the historical heritage of Benjamin Disraeli and the traditions of the Conservative Party. By claiming to be a one-nation politician, Mrs May committed herself to fighting “burning injustice,” namely racial, gender, social class and wage discrimination. She also determined to build “a country that works for everyone,” which has remained one of her catchphrases. May reaches back to the Disraelian fundamentals of the party, which were previously strengthened by Stanley Baldwin, but were neglected by Margaret Thatcher. Twenty-first-century Conservatives have attempted at re-unifying the United Kingdom as one nation and leaving behind such ‘international barriers’ to national prosperity as the European Union. May also refers to Unionism, which is also an integral part of Conservatism, strongly wishing to maintain the integrity of the UK.

Tory paternalism and Unionism are the most integrated parts of May’s ideology, as she has consistently insisted on pursuing them concerning several issues ranging from the possibility of referenda to Brexit negotiations. Her Unionist approach to the UK is well exemplified in her statement of triggering Article 50³² and the discussion afterwards when she answered SNP MP Ian Blackford’s question on Scottish independence and interests: “My constituency [Maidenhead] voted to remain in the EU. The point is that we are one United Kingdom, and it was a vote of the whole of the UK” (HC Deb, 2017a). She implied that whether it is a constituency or a region within the UK, they could not diverge from the UK negotiating position, because they are one united country. During Prime Minister’s Questions (PMQs) in the House of Commons Mr Blackford repeatedly demanded Mrs May allow Scotland to remain in the single market or conduct a second EU referendum. She categorically claimed, “There is no second referendum! The people of the UK voted and we will be leaving the EU in March 2019” and she stated that “to save jobs in Scotland [the Scots] need Scotland to remain part of the UK” (HC Deb, 2017b). Therefore, she does not allow any region of the UK to diverge from the national policy of leaving both the EU and the single market, because the British people are to be considered a coherent unit that voted by majority to leave, and she is committed to maintaining the constitutional and economic integrity of the UK.

Today, many European Union (EU) member states exhibit non-absoluteness. They are sovereign in governing defense, but not in governing their currencies, trade policies, and many social welfare policies, which they administer in cooperation with EU authorities as set forth in EU law. Absolute sovereignty is quintessential modern sovereignty. But in recent decades, it has begun to be circumscribed by institutions like the EU, the UN’s practices of sanctioning intervention, and the international criminal court (Philpott, 2016).

Theresa May has realised that the basic problem of the British with the EU is the lack of sovereignty in several fields, like the sprawling authority of the European Court of Justice (ECJ). In a democracy, the holder of authority is the sovereign state/country and this authority is derived from acknowledged sources of legitimacy, like a constitution, laws, and in this case, EU law included. By the time of the EU referendum, the British public had grown dissatisfied with EU laws and common legislation, even if they were represented in the European Parliament and other supranational institutions.

³² Article 50 of the Lisbon Treaty of 2007 outlines the procedure how a member of the EU can leave the community. By triggering Article 50, the member state officially initiates the procedure and negotiations may begin.

One of the most relevant problematic international issues nowadays is migration. Despite the fact that immigrants to the UK were very much welcome by the country as (cheaper) labour force to fill some gaps, the influx of migrants from different cultures has created tensions and it has made integration more difficult. Realising these public attitudes, Mrs May has “consistently said that the referendum vote was a vote for us to [...] bring control into our immigration system for people coming from the EU” (May qtd in Larkin, 2017). She still insists on her stance on national immigration control, but she is dedicated to avoiding a hard border (a border that is strongly controlled by officials) between Northern Ireland (which, in a Unionist approach, is to be considered the ‘UK’) and the Republic of Ireland. She claims that her Government has been

clear all along that we don’t want to go back to a **hard border** in Ireland. We have ruled out any physical infrastructure at the border, or any related checks and controls. But it is not good enough to say, ‘We won’t introduce a **hard border**; if the EU forces Ireland to do it, that’s down to them.’ We chose to leave; we have a responsibility to help find a solution. But we can’t do it on our own. It is for all of us to work together. And the Taoiseach³³ and I agreed when we met recently that our teams and the Commission should now do just that [...] Just as it would be unacceptable to go back to a hard border between Northern Ireland and Ireland, it would also be unacceptable to break up the **United Kingdom’s own common market** by creating a customs and regulatory border down the Irish Sea. My personal commitment to this is clear (May, 2018a).

The land border question between the EU member country and the UK is still an ongoing debate in early 2018, but Mrs May made an important point about the UK’s own common market. The Scottish devolved administration, led by First Minister Nicola Sturgeon, and the SNP’s MPs in Westminster have consistently demanded that Scotland remain in the European single market, which could bring about the disintegration of the UK itself. As a Conservative UK Prime Minister, May cannot allow that, and SNP politicians are very well aware of it, but they have showed opposition to the national policy on Brexit since the referendum. SNP faction leaders in Westminster – Angus Robertson and his successor, the aforementioned Ian Blackford – have been reiterating these demands about the EU single market on a weekly basis during PMQs. May usually points out the fact that if Scotland had opted to leave the UK in 2014, they would have automatically left the EU as an independent country, because the Barroso Doctrine³⁴ does not acknowledge the automatic membership of separatist regions and states in the EU. Therefore, May pointed out that in 2014 Scotland did not only find it vital to remain part of the UK, but the Scots also pledged to follow UK level national policy. Consequently, the SNP cannot campaign for both independence and membership in the single market. As May expressed it, “the SNP was campaigning for Scotland to leave the UK, which would have meant leaving the EU” (HC Deb, 2016). As for the UK’s membership in the single market post-Brexit, she has always implied that the UK will

³³ Taoiseach: meaning ‘leader,’ the chief executive and head of government of Ireland. The Taoiseach is appointed by the President upon the nomination of Dáil Éireann, the lower house of the Oireachtas (parliament). The role of Taoiseach has been filled by Leo Varadkar since 2017.

³⁴ Barroso Doctrine: former EU Commission President José Manuel Barroso stated that “[i]f a country becomes independent it is a new state and has to negotiate with the EU” (Barroso qtd in Silvera) on a possible future membership. This principle has become EU policy since then.

negotiate a 'new relationship' with the EU, meaning that it possibly will not be a member of the single market, but it will preferably have a limited access to it.

One could believe that boosting the public's patriotism would be the best tool to turn the country against the EU and make the negotiations quicker. The Prime Minister has avoided this strategy, because she understands that EU leaders' 'benevolence' is needed to achieve 'the best possible deal' and she is committed to reaching a consensus that creates a "partnership of interests, a partnership of values; a partnership of ambition for a shared future: the UK and the EU side by side delivering prosperity and opportunity for all our people" (May, 2017e). This way she balances between EU interests and her 'Brexit means Brexit' slogan. The UK and the Government has often experienced hostility from the EU, for example, European Commission President Jean-Claude Juncker mocked Mrs May, saying that "I am not a British prime minister, it would be good for Britain if I was" (qtd in Crisp, 2018). Furthermore, the European Parliament's Brexit Representative, former Belgian Prime Minister Guy Verhofstadt tweeted in 2016 that "It's wrong that Scotland might be taken out of EU, when it voted to stay. Happy to discuss with Nicola Sturgeon" (qtd in Clegg, 2016). With this expression of opinion Mr Verhofstadt arguably tried to divide the UK to make the EU negotiating position stronger.

In her Brexit speeches, May does not tend to use a patriotic tone, however, during the election campaign – learning it from her predecessor – she used patriotism to express that Labour Leader Jeremy Corbyn³⁵ is a threat to the British and Brexit negotiations, for he is the enemy within. She addressed Labour supporters "who are fiercely patriotic, who are very proud they are part of the country" to vote Conservative in the national interest (May qtd in Rayner, 2017). May depicts Corbyn as the most incapable person to conduct Brexit, because – she states – he would 'throw away' all the achievements of the Conservative Government and neglect the democratic wish of the British people to leave.

Strong and stable leadership to guide Britain through the years ahead. And we need that strong leadership now more than ever. [...] We know a little of what Jeremy Corbyn would do. He openly says he would throw all of our work away [...] He would throw away our negotiating position at a stroke by rejecting the very idea of walking away with no deal. Now, I often say "no deal is better than a bad deal" because that is in Britain's national interest. Jeremy Corbyn seems to think that any deal – no matter what the price, no matter what the terms – is better than no deal (May, 2017d).

This way May made the snap general election a quasi-single-issue decision, focusing (almost) exclusively on Brexit, committing herself to providing a 'strong and stable' government and defence against Corbyn to ensure the national interest. Although the Conservatives did not reach absolute majority, Mrs May formed a minority government, cooperating with the DUP on key issues ('confidence and supply agreement'). May appears as a blend of a conviction and a consensus politician: her conviction is to deliver Brexit, but she is ready for a consensus, both in parliament and during EU negotiations, to achieve her goal.

³⁵ Jeremy Corbyn has been accused several times, not just by the Tories, of being a weak Labour Party Leader, a Communist, an anti-Semite and anti-monarchist. Therefore, he is basically considered to be an anti-Establishment politician on the hard left.

Another issue where Mrs May tends to use a patriotic tone is terrorism in Britain. During her premiership, the UK has suffered four major attacks,³⁶ three by UK-born second or third generation radical Muslims and the last one was an anti-Muslim hate crime at a mosque. Her patriotism is manifest in the praising and glorification of the nation's public services, like the 'brave' police officers and NHS workers. After the 2017 Westminster attack Mrs May made a statement:

Our thoughts and prayers go out to all who have been affected – to the victims themselves, and their family and friends who waved their loved ones off, but will not now be welcoming them home. For those of us who were in Parliament at the time of this attack, these events provide a particular reminder of the **exceptional bravery** of our police and security services who risk their lives **to keep us safe**. Once again today, these **exceptional men and women** ran towards the danger even as they encouraged others to move the other way. **On behalf of the whole country**, I want to pay tribute to them – and to all our emergency services – for the work they have been doing to reassure the public and bring security back to the streets of our Capital City [...] And we will all move forward together. **Never giving in to terror**. And never allowing the voices of hate and evil to drive us apart (May, 2017a).

In this speech, as it is common in her speeches connected to terrorism, she creates a patriotic atmosphere in which all the British can mourn together regardless of social classes and nationality; and can be proud of their country's public services together. By referring to her representing the entire country ('on behalf of the whole country'), she strengthens the union and the sense of belonging together as British citizens. Such rhetoric has a unifying and community-forming force that strengthens the cohesion of the British nation – especially in times of crisis and danger, like war and terrorism. After the 2017 London Bridge attack, she hit a similar tone while thanking on behalf of the whole country and paying "tribute to the professionalism and bravery of the police and the emergency services, and the courage of members of the public who defended themselves and others from the attackers" (May, 2017c). She also expressed the importance of national values, "our values – pluralistic British values – [that] are superior to anything offered by the preachers and supporters of hate" (May, 2017c). A British/English sense of superiority has long been a tool for Conservatives to highlight their patriotic attitude towards their mother country and 'point out' the inferiority of anyone who dares attack them or violate their shared values and interests.

On 4 March 2018, the poisoning of former Russian intelligence officer and British spy Sergei Skripal and his daughter Yulia Skripal could also be considered a terrorist attack if we accept the Government's interpretation of the act. Mrs May considers the Kremlin and Russian President Vladimir Putin responsible for the attempted murder of the two British citizens on British soil by toxic chemicals. It is claimed that Russia wanted to give an example by the tools of terror to anyone who would turn against Russia. Though Russia's responsibility is not confirmed by evidence, the act was followed by the expulsion of more than 150 Russian diplomats by the UK and more than 20 allies in solidarity.

The expulsion crisis is connected to the joint bombing of Syrian governmental targets by US, UK and French forces in demonstration against the violation of human rights and

³⁶ 22 March 2017: Westminster attack, 22 May 2017: Manchester Arena bombing, 3 June 2017: London Bridge attack and 19 June 2017: Finsbury Park attack.

the illegal usage of chemical weapons. Syrian President Bashar al-Assad, an ally of Russia in the Syrian Civil War, allegedly applied chemical weapons to massacre his own people. Britain joined Republican President Donald Trump in the condemnation of the illegal act; moreover, to further the tradition of the special relationship, Mrs May's Government supported the bombing of Syria to destroy chemical weapons. Foreign Secretary Boris Johnson highlighted the long tradition of banning such weapons and claimed that "Russia has repeated its lies and obfuscation that we have seen in this country since the attempted murder of Sergei and Yulia Skripal" (Johnson, 2018), thus connecting the two violations of international law. However, it is the 'royal prerogative' of Her Majesty's Government to deploy the armed forces without consulting Parliament, the Prime Minister made a statement to legitimise the attack.

This evening I have authorised British armed forces to conduct co-ordinated and targeted strikes to degrade the Syrian Regime's chemical weapons capability and deter their use. We are acting together with our American and French allies [...] We have sought to use every possible diplomatic channel to achieve this. But our efforts have been repeatedly thwarted. Even this week the Russians vetoed a Resolution at the UN Security Council [...] This is not about intervening in a civil war. It is not about regime change. [...] This is the first time as Prime Minister that I have had to take the decision to commit our armed forces in combat – and it is not a decision I have taken lightly. I have done so because I judge this action to be in Britain's national interest. [...] History teaches us that the **international community** must defend the global rules and standards that keep us all safe. That is what our country has always done. And what we will continue to do (May, 2018c).

In her speech, she invokes to the violation of human rights in Syria and in defence of the Government's decision, she refers to the "international community". This is a foreign policy doctrine previously espoused by Labour PM Tony Blair, when he tried to legitimise the backing of US President George W Bush's intervention in Iraq from 2003. Mrs May uses Blair's idea of "liberal interventionism" to account for the attack, which could also be interpreted as a symbolic counter-strike to the Salisbury poisoning and the abuse of chemical weapons. Her Conservative predecessor, David Cameron, already internalised parts of Blair's liberal internationalism/interventionism in his Liberal Conservative approach, but Mrs May was the first to use successfully it against the Syrian Regime. Although Cameron managed to secure a huge majority for UK participation in UN-backed military action in Libya in 2011,³⁷ he also became the first prime minister since 1782 to lose a foreign policy vote in the House of Commons over military action against the Syrian Regime that was finally attacked in 2018.

After she formally triggered Article 50 in March 2017, Mrs May made a statement in the House of Commons to inform Parliament. She wanted to emphasise that Britain will have strong ties with Europe after Brexit, highlighting that both the EU and the UK share the same values. She claimed to believe in the established **liberal democratic values** that Europe also finds essential for cooperation, moreover, she covertly reflected on all the chaos ongoing in the world – possibly the migration crisis, terrorism, the Syrian Civil War and Russian aggression – by asserting that the world needs these 'liberal democratic values.' In retrospect, it can be connected to liberal interventionism borrowed from Blair and the bombing of Syrian chemical weapon deposits:

³⁷ The operation was supposed to stop Muammar Gaddafi from massacring his own people in Libya.

Because perhaps now more than ever, the world needs the **liberal democratic values** of Europe – values that this United Kingdom shares. And that is why, while we are leaving the institutions of the European Union, we are not leaving Europe. We will remain a close friend and ally. We will be a committed partner. We will play our part to ensure that Europe is able to project its values and defend itself from security threats. And we will do all that we can to help the European Union prosper and succeed (May, 2017b).

Another component of Liberalism that the Tories have long supported is the extension of human and individual rights. Perhaps, the most ‘radical’ change in Conservative policies is Mr Cameron’s previously mentioned support for same-sex marriage. Mrs May’s Government consequently follows Cameron’s attitude towards this issue, because it would be dangerous if they did not. But what is Mrs May’s real stance on same-sex relationships? During Tony Blair’s premiership, she voted against the extension of the rights of same-sex couples, but under Cameron’s leadership as Home Secretary, she ‘changed her mind’ (maybe as a requirement of her superior). That time the Conservatives were in coalition with the Liberal Democrats, thus they had a large influence on government policies such as the Marriage Act of 2013, and, in the long run, on Conservatism itself. As Prime Minister, Mrs May has supported same-sex marriage and equal rights for the LGBT community. During the 2017 election campaign former Secretary for Education Justine Greening³⁸ defended May stating that

Under this Government, since 2010, we passed the same-sex marriage act. Who did that? Actually it was Theresa May as home secretary. We’ve also toughened up on areas like reporting hate crimes. Since 2013, the police have had to gather and collate stats on LGBT-focused hate crime and then publish it. Who did that? Actually it was Theresa May (qtd in Lyons, 2017).

Mrs May’s personal advocacy of equality is also demonstrated in her speeches and statements. Asked why her Government would not urge Northern Ireland and her ally the DUP to ‘ratify’ the 2013 Marriage Act, she claimed that it is a “devolved matter,” but “an issue that we have taken up, it is an issue we have championed” (qtd in Merrick, 2018). Furthermore, she has whipped Commonwealth countries during the Commonwealth Heads of Government Meeting (CHOGM) in 2018 to abolish homophobic legislations and discrimination. She was universally praised for her apology for Britain’s colonial policies of discrimination during the imperial centuries.

As the United Kingdom’s Prime Minister, I deeply regret both the fact that such laws were introduced and the legacy of discrimination, violence and death that persists today. As a family of nations, we must respect one another’s cultures and traditions but we must do so in a manner consistent with our common value of equality – a value that is clearly stated in the Commonwealth Charter. Nobody should face discrimination or persecution because of who they are or who they love and the UK stands ready to help any Commonwealth member wanting to reform outdated legislation that makes such discrimination possible (May qtd in Hope, 2018).

When Mrs May became Prime Minister she had already been a member of the Conservative Party for four decades. Therefore, it is no surprise that traditional Conservative ideas have become an ingrained part of her ideology. As a daughter of a

³⁸ In fact, Ms Greening was the first non-heterosexual woman to serve in the UK cabinet.

clergyman, she is a supporter of the Church of England, the Monarchy and the Royal Family; a member of the high-society and she follows British traditions. May is wary of radical changes, which is manifest in her handling of Brexit, as she proposed a two-year transitional period to let the society adapt to leaving the EU. She advocates the importance of the special relationship (which was strongest under Thatcher), as May was the first foreign leader to pay a (so far unreturned) official visit to US President Donald Trump at the White House, consequently, they have agreed to work together on numerous issues.

But what is the novelty in her approach to Conservatism? Mrs May has made major steps towards creating Britain's environmental protections' system post-Brexit. Previously it was feared that the UK would lose much of its legislation on environmental issues, because most of them can be found at EU law level. By leaving the European Union, Britain will be able to make its own laws in this area as well. Several organisations envisioned a sinister future where the UK Government and Parliament would have a 'lack of willpower' to deal with the issue that largely affects the conditions of the coming generations. Shaun Spiers, chair of Greener UK and executive director of Green Alliance claimed that "Michael Gove has been a highly engaged and effective environment secretary³⁹ and the Prime Minister has promised to put the environment at the centre of government policy" (qtd in Gabbatiss, 2018).

Theresa May has proposed her vision for 'A cleaner greener Britain' in January to deal with plastic pollution, announcing a major 25-year environmental strategy.⁴⁰

As we leave the European Union, which for decades has controlled some of the most important levers of environmental policy, now is the right time to put the question of how we protect and enhance our natural environment centre-stage. [...] Our mission is to build a Britain where the next generation can enjoy a better life than the one that went before it. We look back in horror at some of the damage done to our environment in the past and wonder how anyone could have thought that, for example, dumping toxic chemicals untreated into rivers was ever the right thing to do. In years to come, I think people will be shocked at how today we allow so much plastic to be produced needlessly (May, 2018b).

The speech itself only contained a commitment and principles, but the Prime Minister was quick to promise legislation and some multinational companies, like McDonald's, have decided to apply fully recycled packaging within the coming years. Mrs May also boasts with the 'toughest ban on ivory sales in the world' on her official Facebook page, thus underlying her commitment to the protection of the flora and fauna of the Earth. Although there are many who still have fears about the UK's future in connection with environmental matters out of the sight of the ECJ (e.g. UK air pollution levels still exceed legal EU levels), Mrs May's attitude is seemingly positive and the UK will have the opportunity to keep beneficial EU laws. A Defra⁴¹ spokesperson stated that

³⁹ Michael Gove became Secretary of State for Environment, Food and Rural Affairs in the cabinet reshuffle on 11 June 2017.

⁴⁰ For the main principles of the strategy, see Appendix 2.

⁴¹ Defra: Department for Environment, Food and Rural Affairs

Our 25-Year Environment Plan sets out our plans to be the first generation to leave the environment in a better state than we found it, and as we deliver a Green Brexit there will be no lowering of standards. The EU Withdrawal Bill will ensure that existing EU environmental law continues to have effect in UK law as we leave the EU and we have set out plans to consult on creating a new national statement on environmental principles and a new independent and statutory body to hold the Government to account on the environment (qtd in Gabbatiss, 2018).

Brits can be hopeful that following the newly strengthening special relationship in the wake of the Syrian air strike, Mrs May may not wish to take President Donald Trump as an example and withdraw from the Paris Climate Accords of 2016, which deals with greenhouse gas emissions mitigation from 2020. Theresa May has so far projected an image which is fundamentally distinct from that of the US President's, because she seems to be a leader who weighs every side of an issue and does not blindly follow others. If the Government keeps its promise and will prioritise environmental protection post-Brexit, Mrs May will be able to prove her conviction of securing a viable future for Britain in the would-be status quo.

Environmental protectionist 'green' ideas are traditionally the peculiar of left-of-centre parties, but it is not alien to Conservatives to 'borrow' some measures from rivals: as the Progressive Peel sided with the Whigs and David Cameron 'stole' social liberalism from New Labour. This vision of May can easily be sold to Conservatives, because what is the point of it if not conserving nature itself?

Conclusion

The aim of this paper was to explore the Conservative ideology of incumbent British Prime Minister Theresa May. My hypothesis was that she is a Progressive Conservative politician with a modernising attitude and she follows Conservative traditions.

The Conservative legacy consists of several parts, like patriotism, nationalism, defence, paternalism and the one-nation cause. Mrs May assumed office after Mr Cameron's resignation; therefore, she stepped on a path that Cameron had started with the EU referendum. According to Richard Hayton, it is difficult to identify Mr Cameron's ideology; consequently, it is not easy in the case of Mrs May, either.

The most obvious remark about May is that she represents the 'national party.' Therefore, she firmly believes in one-nation Conservatism, which is a Disraelian legacy of Tory paternalism, and in Unionism, which has been evolving ever since the Acts of Union of 1800. These are manifest in May's stance on a second EU or Scottish independence referendum, moreover, in her handling of the UK as a single unit on the international level. She also endorses national sovereignty, which is to be completely regained by Brexit, in line with the democratic wish of the British public.

In the case of Theresa May, patriotism and defence are intertwined. However, she avoids boosting patriotic sentiments against the EU during the negotiations period; she instead identified Labour Leader Jeremy Corbyn as the common enemy within the country. Preceding the 2017 snap general election, she built a campaign on the hostilisation of Mr Corbyn. She achieved little success with her strategy; nonetheless, the identification of a common enemy has been a Tory tool ever since William Pitt the Younger. She projected herself as the only 'strong and stable' figure capable of defending

British national interests against EU bureaucrats. May also created a patriotic atmosphere during times of crisis, like in case of terrorist attacks, trying to unite the country.

As her predecessor did with social liberalism and Liberal Conservatism, Mrs May also tries to modernise Conservatism in a progressive way by the internalisation of 'liberal democratic values' and the introduction of her 25-year environmental strategy. Based on the discussion in this paper, I can claim that May is rather a Progressive Prime Minister, as she could also change her attitude towards same-sex marriage, which is a huge achievement for a Conservative person. She started out as a single-issue politician (Brexit), but she has also managed to address domestic issues. Is she David Cameron with a handbag? Maybe, it is too early to determine, nonetheless, they share one more thing: declining popularity.

Now the most vital question about Mrs May is whether she will be able to unite her party behind her and the British people into one nation, as she has envisioned. Ongoing events, like the attack on Syria, the Salisbury poisoning crisis, connected to that Russian President Vladimir Putin's responsibility, and the implementation of Brexit may heighten Mrs May's popularity again and she may manage to unite the people in these issues. She has already 'brought together' the Western world to condemn the Kremlin, which development could also facilitate the Brexit negotiations.

References

- Aspinall, A. (2016). William Pitt, the Younger. Encyclopædia Britannica. Retrieved on May 28, 2016, from <http://www.britannica.com/biography/William-Pitt-the-Younger>
- Baldwin, S. (6 May 1924). What England means to me. (Speech to the Royal Society of St George). Retrieved on May 28, 2016, from <http://spinnet.eu/images/2013-05/baldwin1924.pdf>
- Bale, T. (4 September 2014). The Tory schism: from Robert Peel and the split over the Corn Laws to the Ukip insurgency. *NewStatesman*. Retrieved on December 3, 2016, from <https://www.newstatesman.com/politics/2014/09/tory-schism-robert-peel-and-split-over-corn-laws-ukip-insurgency>
- Briggs, A., Brinkerhoff Gilbert, B., Whitelock, D., Morrill, J., Baldwin Smith, L., Colley, L., Hastings M. & others (2016). United Kingdom. Encyclopædia Britannica. Retrieved on December 3, 2016, from <https://www.britannica.com/place/United-Kingdom/Britain-from-1914-to-the-present#ref483618>
- Brown, R. (1991). *Church and State in Modern Britain 1700-1850*. Routledge, London
- Byrne, C., Randall, N. & Theakston, K. (2017). Evaluating British prime ministerial performance: David Cameron's premiership in political time. *British Journal of Politics and International Relations*, 19 (1), 202–220
- Cameron, D. (11 September 2006). Conservative party leader's speech on foreign policy and national security. Retrieved on April 5, 2018, from <https://www.theguardian.com/politics/2006/sep/11/conservatives.speeches>
- Cameron, D. (22 March 2007). A liberal Conservative consensus to restore trust in politics (Conservative Party speech). Retrieved on April 5, 2018, from <https://conservative-speeches.sayit.mysociety.org/speech/599866>
- Cameron, D. (5 October 2011). Speech to the Conservative Party Conference. Retrieved on April 5, 2018, from <https://www.telegraph.co.uk/news/politics/conservative/8808521/Conservative-Party-conference-2011-David-Camerons-speech-in-full.html>
- Cameron, D. (8 May 2015). Election 2015: Prime Minister's speech. Retrieved on April 5, 2018, from <https://www.gov.uk/government/speeches/election-2015-prime-ministers-speech>
- Cameron, D. (9 May 2016). PM speech on the UK's strength and security in the EU. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-on-the-uks-strength-and-security-in-the-eu-9-may-2016>
- Cavendish, R. (1997, July). Edmund Burke, Political Writer and Philosopher Dies. *History Today*, 47 (7). Retrieved on May 28, 2016, from <http://www.historytoday.com/richard-cavendish/edmund-burke-political-writer-and-philosopher-dies>
- Chandler, A. (1997, May). Faith in the Nation? The Church of England in the 20th Century. *History Today*, 47 (5). Retrieved on May 28, 2016, from <http://www.historytoday.com/andrew-chandler/faith-nation-church-england-20th-century>
- Churchill, W. (13 May 1940). Blood, Toil, Tears and Sweat (First Speech as Prime Minister to House of Commons). Retrieved on February 9, 2017, from <http://www.winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/blood-toil-tears-and-sweat>

- Clegg, D. (8 September 2016). EU's chief Brexit negotiator agrees with Nicola Sturgeon that independent Scotland would gain automatic entry. *Daily Record*. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.dailyrecord.co.uk/news/politics/eus-chief-brexit-negotiator-agrees-8796253>
- Colley, L. (2005). *Britons: Forging the Nation, 1707-1837*. London: Pimlico; New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Cooke, A. (2008). *A Party History*. Retrieved on May 28, 2016, from <https://aylamichelledemir.files.wordpress.com/2014/03/a-conservative-party-history.pdf>
- Grace, J. (8 November 2016). Theresa struggles to take back control – from her own Maybot. *The Guardian*. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.theguardian.com/politics/2016/nov/08/theresa-may-struggles-take-back-control-maybot-india-brexit>
- Crisp, J. (23 February 2018). Jean-Claude Juncker says 'it would be good for Britain if I was prime minister.' *The Telegraph*. Retrieved on April 6, 2018, from https://www.telegraph.co.uk/politics/2018/02/23/jean-claude-juncker-says-would-good-britain-prime-minister/?utm_campaign=Echobox&utm_medium=Social&utm_source=Facebook
- Dworkin, G. (2016). Paternalism. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved on December 3, 2016, from <https://plato.stanford.edu/entries/paternalism/>
- Duncan, F. E. (2015). *The Development of a Tory Ideology and Identity, 1760-1832*. University of Stirling.
- Evans, E. J. (2004). *William Pitt the Younger*. Taylor & Francis e-Library.
- Fairbairn, C., Lyall, H. & Campbell, J. (2014). Marriage of same sex couples across the UK: What's the same and what's different? House of Commons Library, Northern Ireland Assembly.
- Finlayson, G. (1983, October). The Changing Face of British Conservatism. *History Today*, 33 (10), 15–21
- Fisher, T. (2010, January). The Old Corruption. *History Today*, 60 (1), 18–19
- Feulner, E. J. (9 July 2008). The Roots of Modern Conservative Thought from Burke to Kirk. Retrieved on April 23, 2018, from <http://www.heritage.org/research/reports/2008/07/the-roots-of-modern-conservative-thought-from-burke-to-kirk>
- Gabbatiss, J. (22 January 2018). UK risks losing environmental protections after Brexit, say leading campaigners. *Independent*. Retrieved on April 22, 2018, from <https://www.independent.co.uk/environment/uk-brexit-environment-protections-friends-of-the-earth-wwf-national-trust-a8172276.html>
- Gascoyne-Cecil, R., Marquess of Salisbury (18 December 1900). Leader's Speech. Retrieved on February 5, 2017 from <http://www.britishpoliticalspeech.org/speech-archive.htm?speech=69>
- Grace, J. (2013). Who are these 'little Englanders' David Cameron is playing to? Retrieved on February 9, 2017, from <https://www.theguardian.com/commentisfree/2013/jun/11/little-englanders-david-cameron-immigration>
- Griffiths, S. (2014). What was Progressive in 'Progressive Conservatism'? *Political Studies Review*, 12, 29–40
- Hayton, R. (2018). British Conservatism after the vote for Brexit: the ideological legacy of David Cameron. *British Journal of Politics and International Relations*, 20 (1), 223–238
- Heppel, T. (2012). Cameron and Liberal Conservatism: Attitudes within the Parliamentary Conservative Party and Conservative Ministers. *British Journal of Politics and International Relations*, 15 (3), 340–361
- Hope, C. (17 April 2018). Theresa May urges Commonwealth countries to end anti-gay discrimination blaming colonial past. *The Telegraph*. Retrieved on April 22, 2018, from <https://www.telegraph.co.uk/politics/2018/04/17/theresa-may-urges-commonwealth-countries-end-anti-gay-discrimination/>
- Horton, H. (11 April 2018). Theresa May among world's most admired women for first time... but she is still below Taylor Swift and the Queen. *The Telegraph*. Retrieved on April 22, 2018, from <https://www.telegraph.co.uk/politics/2018/04/11/theresa-may-among-worlds-admired-women-first-time-still-taylor/>
- Higgins, M. (8 July 2017). Giants of World War Two: Winston Churchill, "The British Bulldog." *War History Online*. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.warhistoryonline.com/instant-articles/giants-world-war-two-winston-churchill-british-bulldog.html>
- Honeyman, V. C. (2017). From Liberal Interventionism to Liberal Conservatism: the short road in foreign policy from Blair to Cameron. *British Politics*, 12 (1), 42–62
- Johnson, B. (14 April 2018). Airstrikes may not end the sick barbarism in Syria. But they show we stand up for principle and civilised values. *The Telegraph*. Retrieved on April 15, 2018, from <https://www.telegraph.co.uk/opinion/2018/04/14/airstrikes-may-not-end-sick-barbarism-syria-show-stand-principal/>
- Kumar, K. (2001). 'Englishness' and English National Identity. In D. Morley & K. Robins (Eds.), *British Cultural Studies* (pp. 41–55). New York: Oxford University Press.
- Lambert, A. (2004, November). Nelson, Trafalgar and the Meaning of Victory. *History Today*, 54 (11), 52–58
- Larkin, T. (Producer). (2017, January 8). *Sophy Ridge on Sunday*. [Television broadcast]. London: Sky News.
- Leach, R. (2002). *Political Ideology in Britain*. Hampshire: Palgrave.
- Lee, S. J. (2005). *Aspects of British Political History 1914-1995*. Taylor & Francis e-Library.
- Levine, P. (2007). *The British Empire: Sunrise to Sunset*. Pearson Education Limited.
- Lowe, R. (25 September 2016). One Nation in a Post-Referendum World. *Policy Exchange*. Retrieved on April 6, 2018, from <https://policyexchange.org.uk/one-nation-in-a-post-referendum-world/>
- Lyons, K. (31 May 2017). Theresa May under fire for changing her mind about gay rights. *The Guardian*. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.theguardian.com/world/2017/may/31/theresa-may-under-fire-for-changing-her-mind-about-gay-rights>
- Marangos, J. (2013). *Consistency and Viability of Capitalist Economic Systems*. New York and Hampshire: Palgrave Macmillan.

- Mason, R. & Asthana, A. (5 July 2016). Ken Clarke caught on camera ridiculing Conservative leadership candidates. *The Guardian*. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.theguardian.com/politics/2016/jul/05/ken-clarke-caught-camera-ridiculing-tory-leadership-candidates-theresa-may-michael-gove>
- May, T. (13 July 2016). Theresa May's first speech to the nation as Prime Minister. Retrieved on April 6, 2018, from <http://www.itv.com/news/2016-07-13/theresa-mays-first-speech-as-prime-minister-in-full/>
- May, T. (22 March 2017a). Westminster terror attack: Prime Minister Theresa May's speech. Retrieved on April 6, 2018, from <http://www.cityam.com/261530/westminster-terror-attack-prime-minister-theresa-mays>
- May, T. (29 March 2017b). Prime Minister's Commons statement on triggering Article 50. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-commons-statement-on-triggering-article-50>
- May, T. (5 June 2017c). Theresa May's Full Speech on the London Bridge Attack. Retrieved on April 6, 2018, from <http://time.com/4804640/london-attack-theresa-may-speech-transcript-full/>
- May, T. (5 June 2017d). Theresa May's 'strong leadership' speech. Retrieved on April 6, 2018, from <https://blogs.spectator.co.uk/2017/06/theresa-mays-strong-leadership-speech-full-transcript/>
- May, T. (22 September 2017e). Florence Speech. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.gov.uk/government/speeches/pms-florence-speech-a-new-era-of-cooperation-and-partnership-between-the-uk-and-the-eu>
- May, T. (2 March 2018a). Mansion House Speech (Theresa May's speech on future UK-EU relations). Retrieved on April 6 2018, from <https://brexitcentral.com/full-text-theresa-mays-mansion-house-speech/>
- May, T. (11 January 2018b). Prime Minister's speech on the environment. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-speech-on-the-environment-11-january-2017>
- May, T. (14 April 2018c). Prime Minister Theresa May's statement on the Syrian air strikes. Retrieved on April 15, 2018, from <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/04/14/syrian-air-strikes-read-donald-trump-theresa-mays-statements/>
- McCormick, J. (2003). *Contemporary Britain*. Hampshire and New York: Palgrave Macmillan.
- Merrick, R. (28 March 2018). Theresa May refuses to intervene to legalise same-sex marriage in Northern Ireland. *Independent*. Retrieved on April 22, 2018, from <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/theresa-may-pmq-samesex-marriage-bill-northern-ireland-lgbt-democratic-unionist-party-a8277696.html>
- Norman, J. (2006). Britain is a conservative country. *The Guardian*. Retrieved on December 3, 2016, from <https://www.theguardian.com/commentisfree/2006/jun/06/britainisaconservativenati>
- Norton, P. (2016). Conservative Party. *Encyclopædia Britannica*. Retrieved on May 28, 2016, from <http://www.britannica.com/topic/Conservative-Party-political-party-United-Kingdom>
- Padmanabhan, L. (2015). 'Conservative' or 'Tory': What's in a name? Retrieved on December 3, 2016, from <http://www.bbc.com/news/uk-politics-30899534>
- Parkin, C. W. (2016). Edmund Burke. *Encyclopædia Britannica*. Retrieved on May 28, 2016, from <http://www.britannica.com/biography/Edmund-Burke-British-philosopher-and-statesman>
- Peel, R. (18 December 1834). Tamworth Manifesto (Speech to the Electors of the Borough of Tamworth). Retrieved on February 5, 2017 from <http://www.historyhome.co.uk/peel/politics/tam2.htm>
- Philpott, D. (2016) Sovereignty. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved on April 6, 2018, from <https://plato.stanford.edu/archives/sum2016/entries/sovereignty/>
- Primoratz, I. (2015). Patriotism. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved on December 3, 2016, from <https://plato.stanford.edu/entries/patriotism/>
- Pretorius, F. (2011). The Boer Wars. *BBC*. Retrieved on February 5, 2017 from http://www.bbc.co.uk/history/british/victorians/boer_wars_01.shtml#top
- Pugh, M. (2006, May). The General Strike. *History Today*, 56 (5), 40–47
- Rayner, G. (7 June 2017). Theresa May tells 'patriotic' Labour voters: back me, your country needs you. *The Telegraph*. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/06/07/theresa-may-tells-patriotic-labour-voters-back-country-needs/>
- Robson, M. (2011). *Britain, Portugal and South America in the Napoleonic Wars*. New York: Palgrave Macmillan.
- Silvera, I. (14 March 2017). Barroso doctrine: Why Scotland would have to apply for EU membership after UK split. *International Business Times*. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.ibtimes.co.uk/barroso-doctrine-why-scotland-would-have-apply-eu-membership-after-uk-split-1611436>
- Smith, A. D. (1991). *National Identity*. London: Penguin Books.
- Thatcher, M. (14 October 1977). Confrontation with reality (Speech to Conservative Party Conference). Retrieved on May 29, 2016, from <http://www.margaretthatcher.org/>
- Thatcher, M. (16 April 1979). Speech to Conservative Rally in Cardiff. Retrieved on May 29, 2016, from <http://www.margaretthatcher.org/>
- Thatcher, M. (10 October 1986). Speech to Conservative Party Conference. Retrieved on April 22, 2018, from <https://www.margaretthatcher.org/document/106498>
- Thatcher, M. (20 September 1988). The Bruges Speech. Retrieved on December 05, 2016, from <http://www.margaretthatcher.org/document/107332>
- The Economist (7 January 2017). Theresa Maybe, Britain's indecisive premier. Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.economist.com/news/leaders/21713837-after-six-months-what-new-prime-minister-stands-still-unclear-perhaps-even>
- Trevelyan, G. M. (1987). *A Shortened History of England*. London: Penguin Books. (Original work published 1942).

- House of Commons. (2016). July 20 Debate, (vol 623, col 821). Retrieved on April 6, 2018, from <https://hansard.parliament.uk/Commons/2016-07-20/debates/0A5DDDFC-71A7-4532-827D-2334ABEDDBE3/Engagements?highlight=campaigning%20scotland%20leave#contribution-0C31670D-7183-4889-B604-4214069B6858>
- House of Commons. (2017a). March 29 Debate, (vol 624, col 259). Retrieved on April 6, 2019, from <https://hansard.parliament.uk/Commons/2017-03-29/debates/A6DFE4A0-6AB1-4B71-BF25-376F52AF3300/Article?highlight=constituency%20voted%20remain#contribution-6736E3B2-525A-41B4-8E5C-E773195CD00F>
- House of Commons. (2017b). October 11 Debate, (vol 629, cols 325-326). Retrieved on April 6, 2019, from <https://hansard.parliament.uk/Commons/2017-10-11/debates/853E0598-0872-46DA-8734-360429BA8232/Engagements?highlight=there%20second%20referendum#contribution-BF6EB817-3062-4FBC-BDB9-B44B5EABA9CC>
- Webb, P. D. (2016). Liberal Party. Encyclopædia Britannica. Retrieved on May 28, 2016, from <http://www.britannica.com/topic/Liberal-Party-political-party-United-Kingdom>
- Wordsworth, D. (2016). The original Little Englanders were anti-imperialists. Retrieved on December 5, 2016, from <http://www.spectator.co.uk/2016/06/the-original-little-englanders-were-anti-imperialists/>

Appendices

Appendix 1: The Tory-Conservative Tradition (Leach, 2002, p. 50)

<i>Period</i>	<i>Description</i>	<i>Politicians and thinkers</i>
Late 17th century	Toryism Monarchy, Church of England, landed interest	
18th century	Jacobitism tradition, limitations of reason	Bolingbroke (Burke) (Hume)
Early 19th century	Reactionary Toryism Fear of revolution, repression agricultural protection, romanticism	Liverpool Castlereagh (Coleridge)
1820s	Liberal Toryism 'Liberal' foreign policy, reform, Catholic emancipation	Canning Robinson Huskisson
1830s, 1840s	Peelite Conservatism Pragmatism, gradualism, acceptance of parliamentary reform, repeal of Corn Laws	Peel
1860s, 1870s	Disraeli Conservatism 'One nation', paternalism, patriotism and imperialism, 'Tory democracy'	Disraeli R. Churchill
Mid-1880s to 1930s	Unionism Preservation of Union with Ireland, imperial preference, protection, social reform	Salisbury J. Chamberlain Balfour Baldwin
1940s to 1960s	Postwar One-Nation Conservatism Keynesianism, mixed economy, welfare state, conciliation of trade unions, end of empire, planning	W. Churchill Butler Macmillan Macleod
1970s, 1980s	'Thatcherism' Free market, competition, privatisation, 'traditional Conservative values' strong state, national sovereignty	Thatcher Joseph (Hayek) (Friedman)
1990s	Post Thatcherism	Major, Hague Duncan Smith

Appendix 2: Theresa May's 25-year environmental strategy

Retrieved on April 6, 2018, from <https://www.countryliving.com/uk/wildlife/country-side/news/a3171/theresa-may-speech-plastic-waste-environment-plan/>

- To **eliminate avoidable plastic** waste by the end of 2042.
- To **extend the 5p carrier bag charge to all retailers in England**. Currently, shops with fewer than 250 employees are exempt from the charge.
- Work with and encouraging supermarkets to introduce **plastic-free aisles** where all the food is loose.
- Launch a call for evidence on **taxes and charges on single use plastics** like water bottles.
- Allocate **new funding** from the government into plastics innovation.
- Raise the issue of sustainable **development of oceans** with other heads of government to make it a worldwide issue, including at the heads of commonwealth meeting in April.
- **Support developing nations** to tackle pollution and reduce plastic waste through UK aid.
- **Brexit** will not mean a "lowering of environmental standards" and claimed the UK have actually gone further when it comes to the environment than EU regulation requires.
- A **£10 million fund** to improve children's awareness of the environment. The

names will go through a public consultation and a national flood risk assessment programme.